

Under Dusken

STUDENTAVISA I TRONDHEIM NR. 14 - 100. ÅRGANG
21. OKTOBER - 4. NOVEMBER

- Mafiaens land: 43 radikale studenter drept i Mexico
- NTNU-masterfilm til kinoer over hele landet
- Slik påvirker statsbudsjettet studentene

Økologisk matbudsjett

Hvordan fylle et studentkjøleskap med økologiske varer

12

TANG OG TARE

Framtida ligg i havet

30

FAMILIENS RØVERDATTER

Møt Ida Vie (22), medeier og kjempopotet på utestedet Familien.

- 04
- Siden sist
- 06
- Nyhet: Statsbudsjettet
- 09
- Nyhet: – Lær av May-Britt og Edvard!
- 10
- Nyhet: Betaler for å jobbe gratis
- 12
- Forskning: Tang og Tare
- 14
- Nyhet: – Mexico er mafiaens land
- 18
- Sport: Person foran prestasjon
- 20
- Nyhet: Studiebarometeret
- 24
- Aktualiteten: Mat for en bedre verden
- 30
- Portrett: Ida Vie
- 33
- Sidespor: Avsporinger, digresjoner
- 34
- Småreportasje: Digital krigføring i godt selskap
- 34
- UD 100 år: Frå landsmål til spynorsk
- 38
- Kulturkommentar: Statsmakt på speed
- 39
- Kulturprofil: Tore Renberg
- 40
- Kulturnyhet: Nasjonal kinodistribusjon for masteroppgave
- 42
- Kulturtegn: Ekspsherimentelll muzikj
- 44
- Storannmeldelse: Dikterprest med superhelfaktor
- 45
- Småannmeldelse: Rock og restemat med Familien
- 46
- Kulturnyhet: Bærekraftig byggeprosjekt på Svartlamoen
- 48
- Musikknyhet: Ujevn kjønnsfordeling i musikkbransjen

Under Dusken

Singsakerbakken 2E,
7030 Trondheim
E-post: ud@underdusken.no
annonse@underdusken.no

Under Dusken er elt sjølvstendig organ for studentar, utgitt av Studentmediene i Trondheim AS. Under Dusken blir delt ut gratis på lærestader i Trondheim med medlemsrett i Studentersamfundet. Under Dusken kjem ut åtte gongar i semesteret. Redaktøren vel sjølv sin redaksjon.

Under Dusken arbeider etter reglane i Vær Varsam-plakaten for god presseskikk. Dei som føler seg urettmessig ramma av omtale i avisa, vert oppfordra til å kontakte redaksjonen.

 facebook.com/underdusken
 [@UnderDusken](https://twitter.com/UnderDusken)

REDAKSJON

REDAKTØR UNDER DUSKEN
Synne Hammervik - Tlf: 95520352
avisredaktor@studentmediene.no

ANSVARLIG REDAKTØR
STUDENTMEDIENE I TRONDHEIM AS
Inga Skogvold Rygg - Tlf: 91823546
ansvarligredaktor@studentmediene.no

NESTLEDER UNDER DUSKEN
Anette Sivertstøl

NYHETSREDAKTØR
Trine Selle
nyhetsredaktor@studentmediene.no

POLITISK REDAKTØR
Jørgen Benkholt
politiskredaktor@studentmediene.no

REPORTASJEREDAKTØR
Åssel Borgen
reportasjeredaktor@studentmediene.no

KULTURREDAKTØR
Maria Birkeland Olerud
kulturredaktor@studentmediene.no

SPORT- OG FORBRUKERREDAKTØR
Borghild Kristensen

MUSIKKANSVARLIG
Vilde Boberg Svineng

FOTOREDAKTØR
Katinka Goffin
fotoredaktor@studentmediene.no

GRAFISK ANSVARLIG
Andrea Gjerde
grafisk-sjef@studentmediene.no

ILLUSTRASJONSSJEF
Iria Samuelstuen

DEBATTREDAKTØR
Ingrid Vik Bakken

IT-SJEF
Stein-Otto Svorstøl

GIENGSJEF
Maren Kronlund - Tlf: 469 68 063

DAGLIG LEDER
Kaja Felix Sønslie - Tlf: 99380530

DESKERE
Ida Jønsberg, Signe Karmhus, Stine Mari Male, Emil Flakk, Finn Brynestad, Kjersti Litlekare, Christian Danielsen

JOURNALISTER
Håvard Haraldsen, Ulrik Halmøy, Tore Kalleberg, Karina Solheim, Marit Elise Lien, Sigurd Martin Nordli, Oppegård, Linn Evjemo, Amanda Roland, Hilde Heggstad, Vette Henriksen, Daniel Guanio, Ingrid Bakken, Martha Holmes, Joachim Waade Nessemo, Martin Gundersen, Kristian Gisvold, Anders Päsche, Daniel Nylend, Bendik Eriksen, Tora Olsen, Siri Overn, Martin Stubban, Kjell Robin Skyberg Ekrem, Trine Selle, Christian Danielsen, Håkon Sveen

FOTOGRAFER
Amalie Stokkan, Hildur Agustsdottir, Hans Fredrik Sunde, Anniken Larsen, Erik Åsheim, Silje Krager, Eivind Sandodden Kise, Katinka Goffin

ILLUSTRATØRER
Camilla Dahlstrøm, Ellinor Egeberg, Iria Samuelstuen, Christian Høkaas, Synøve Daaland

GRAFISKE MEDARBEIDERE
Nyhet: Ingvald Olausen
Reportasje: Anne Garvoll
Kultur: Thea Dahlborg, Maria Larsen

KORREKTURSJEF
Finn Brynestad

KORREKTUR
Halvor Bjørntvedt, Finn Brynestad, Signe Karmhus, Andrea Gjerde

FORSIDE
ILLUSTRASJONSFOTO: Katinka Goffin

Jeg vil ikke være en hasjrykende marxist.

LEDER

Utdanningsskillet

Det har lenge vært et uttalt mål at unge i Norge skal ta høyere utdanning. I samme sleng har vi fått mastersyke, for få yrkesutdannede og et stadig mer presset jobbmarked. Trenger vi all denne utdanningen?

I denne utgaven av Under Dusken har vi snakket med Ida Vie, medeier og markedsføringsansvarlig av Familien. Hun har lest én og en halv bok i hele sitt liv, og likevel sitter hun med en stilling mange av studentene bare kan drømme om.

Det er liten tvil om at vi overutdanner oss. Når staten sponser 40 prosent av moroa sier det seg selv at det får samfunnsmessige konsekvenser når folk studerer mer og lenger enn det samfunnet har behov for. Hva tilfører egentlig en medievitur med årsstudium i filosofi samfunnet?

Mye, selvfølgelig. Vi klarer oss ikke med bare ingeniører og leger. Men på et visst punkt blir samfunnet mett, og vi burde sagt stopp. Når vi fortsetter er det kanskje fordi vi setter individets rett til utdanning i egeninteressens navn høyere enn samfunnets behov. Er det riktig?

Vi skal være forsiktige med å verdsette utdanningen man har etter lønsslippen man ender opp med. I lys av sittende regjerings politikk kan man se tendenser til større klaskeskiller, større forskjeller. Hvor de rike blir rikere, og status i større og større grad speiler seg i penger. Er det et samfunn vi kan være stolt av å være en del av?

Ida Vie representerer en gruppe jeg skulle ønske hadde større status i Norge - de som klarer seg fint uten en grad fra høyere utdanning. Det må tydeliggjøres mye bedre, enda tidligere, at det er mulig å få en god jobb på andre måter enn ved å studere. For elever på videregående skole framstår det som et valg mellom høyere utdanning og snekker. Det valget er ikke reelt.

Mange av dem som ikke føler at de faller i noen av disse kategoriene ender opp med å ta flere år med høyere utdanning før de til slutt får en jobb hvor graden deres ikke har særlig mye å si. Bortkastet er det ikke, for man lærer og modnes mye som student, men er det samfunnsmessig lønnsomt?

Illustrasjon: Ellinor Egeberg

NYHETSKOMMENTAR

CHRISTIAN DANIELSEN
Journalist

Regjeringen Solberg la 8. oktober fram sitt første statsbudsjett. Selv om det alltid knyttes spenning til en ny regjering og et nytt budsjett, var det liten grunn til å forvente at den nye regjeringen ville prioritere studentene høyest når de nå skulle skreddersy sitt første budsjett fra bunnen av.

Fremskrittspartiet henter liten støtte blant studentene, og Høyre var det eneste av stortingspartiene som ikke ville love 11 måneders studie-støtte før valget. De store overskriftene var, i både forkant og etterkant av budsjettframleggingen, dominert av skattelettelser og omfanget av disse.

Små forventninger til tross: Misnøyen med budsjettet har vært stor fra studenthold. Studentene er også trolig den gruppen som oftest blir overkjørt av det politiske Norge. Det har blitt vanlig for partiene å snakke høyt om satsing på

studentvelferd, forskning og utdanning i forkant av valg - og mindre vanlig for partiene å levere på disse områdene når stemmene er talt opp.

Det er en logisk grunn til at samtlige partier lover mye til studentene i opposisjon, men aldri leverer når de er i posisjon. I et demokrati hvor mindretalls- og koalisjonsregjeringer er normen, er den politiske kapitalen for begrenset til at man velger å prioritere studentene i budsjettforhandlingene.

Ungdomspartiene til Venstre og KrF har uttalt at regjeringen gjør for lite for studentene. Men ingenting tyder på at moderpartiene deres vil ha fokus på studentøkonomi og studentvelferd når det endelige statsbudsjettet skal forhandles fram. Begge partier har hjertesaker som er viktigere for deres velgere, og begge partier vet at det er lite å tjene på å bruke opp kjærkommen forhandlingstvinge for å blidgjøre studentene.

Når regningen for valgloftene skal gjøres opp, er det alt i alt ganske smertefritt å selge ut studentene.

Sjeldent vil en regjering felles av sviktende studentoppslutning. At de tre partiene som over åtte år utgjorde den rødgrønne regjeringen alle hadde lovet elleve måneders studiestøtte, uten at dette ble realisert, er et godt eksempel på akkurat det. Dagens studenter er i beste fall apatiske - i verste fall tannløse og lettlyrte.

Vi studenter må forstå at det er ingen som får noe gratis over statsbudsjettet. Budsjettpostenenes størrelse og prioriteringene som gjøres er et resultat av politisk press, og ethvert grep som regjeringen tar vil tas i søken etter politisk gevinst. Per dags dato er presset fra studentene forsvakt og gevinsten i form av valgoppslutning for lav. Så lenge den norske studentpopulasjonen ikke evner å fremstå som en tydelig og klar stemme, vil lovnader om økt studietøtte, flere studentboliger, og større satsing på forskning og utdanning aldri bli realisert.

NYHET

Siden SIST:

– Ikke misbruk obligatorisk oppmøte

Studenter ved HiST kan pålegges oppmøte gjennom praksis og ferdighetstrening. Definisjonen av «ferdighetstrening» er derimot uklart.

Nestleder Jonas Torp Årset i Pedagogstudentenes lokallag og landsstyrrerepresentant Tobias-Fogth-Jakobsen for Pedagogstudentene ved HiST kan begge fortelle om obligatoriske forelesninger som ikke har vært annet enn teori og Powerpoint.

– Begrepet «ferdighetstrening» blir definert ulikt av forelesere. Det er i tillegg forelesere som «misbruker» dette til å kreve at studentene møter opp. Ferdighetstrening er viktig for å tilegne seg spesifikke evner som kreves i profesjonsretta utdanninger, og må derfor være noe annet enn det man kan lese seg til gjennom pensumlitteraturen, sier Fogth-Jakobsen og Årset til dusken.no.

Les mer på dusken.no

Leser minst, jobber mest

Tall fra den internasjonale undersøkelsen «Eurostudent V» viser at norske studenter bruker i snitt 32 timer ukentlig på å studere, ifølge Universitas. Det er henholdsvis tre og to timer mindre enn deres svenske og danske medstudenter. I studien kommer det også fram at halvparten av norske bachelor- og masterstudenter jobber ved siden av studiene. Rektor Ole Petter Ottersen ved Universitetet i Oslo (UiO) frykter konsekvensene dersom antallet studietimer ikke øker. – Norge er mer enn noe annet land avhengige av et høyt kompetansenivå. Derfor trenger vi et høyt utdanningsnivå og sterk forskning. Hvis innsatsen blant studentene er for lav, vil det slå uheldig ut.

Foto: Vidar Jørgensen

150 personer svartelistet fra norske utdanningssteder

Rundt 150 personer er utestengt fra høyere utdanning i Norge, de fleste etter å ha forfalsket vitnemål eller jukset på eksamen, skriver VG. Landets første såkalte svartelistereregister over personer som er utestengt fra høyere utdanning, ble opprettet av Kunnskapsdepartementet i september i år. Fram til da har studenter som har blitt tatt for fusk under eksamen, kunnet melde seg opp til ny eksamen i det samme faget ved et annet studiested med mindre risiko for at dette ble oppdaget. Det nye registeret, som omfatter 51 studiesteder i Norge, sørger imidlertid for at dette ikke lenger er mulig.

– Universitets- og høyskoleloven regulerer utestenging av studenter, og den pålegger at universiteter og høyskoler informerer hverandre om studenter som er utestengt. Det nye registeret, Rust, innebærer en ny løsning på dette, sier hovedansvarlig for registeret, Agnethe Sidselrud, til avisen.

Besøk vår spesialbutikk for klatring ved Gamle Bybro

- Norges garanterte beste pris på Klatrepakke
- Trondheims største utvalg
- Vi tilbyr også skred og padlekurs

Åpningstider 11-17.45 (16)

www.ute.no

NYE UTE-HALLEN

En av Norges flotteste klatrehaller med vegger på 17, 16, 13 og 11m og mer enn 130 ulike ruter. Trondheims tauklatrehall ligger naturskjønt til ved Ladehamneren.

- Klatrekurs hver uke
- Mer enn 140 ruter
- Årskort m. stud. rabatt

“ Da jeg var sju år, fikk jeg 48 kroner av pappa for å ikke grine hos tannlegen.

Nå får jeg 480 kroner i avslag!

tannklinikken) dine tenner

Kampanjetilbud til alle studenter.

Vi gir over 50 % rabatt på undersøkelsen for alle studenter. Din pris blir kr. 450,- for undersøkelse med to røntgenbilder og enkel tannrens. (ordinært kr. 930,-). Ved ytterligere oppfølging får du 10 % på alle tjenester.

Referer til dette tilbudet når du bestiller time. Vi gleder oss til å ta i mot deg!

Ansvarlig tannlege: Arnt Einar Andersen MNTF

Besøksadresse:
Trondheim Torg
Kongens gate 11
7013 Trondheim

Telefon: 73 99 19 99
SMS: Send “Ring” til 2007
resepsjonen@tannklinikken.net
www.tannklinikken.net

Åpningstider:
Man. - tors.: 07:00 – 19:00
Fredag: 07:00 – 16:00

–Fordi mennesker skal smile

10000... kroner gis av HiST til det studieprogrammet ved høgsolen med høyest svarprosent på Studiebarometeret.

UD FOR

75 ÅR SIDEN

Nordlendingen er ikke «annerledes», og landsdelen må bli løftet ut av eventyrtaåka og jamstilt med det øvrige landet. Hittil hadde ikke ropet om å få en plass i sola alltid blitt hørt sørom Dovre.

25 ÅR SIDEN

Nytt statsbudsjett og enda trangere kår. For å finansiere skattelette for de høylønte har regjeringen økt renta i Lånekassa ytterligere, redusert studentboligbygginga og barbert lønnsbudsjettene til universitetene og høgsolen.

10 ÅR SIDEN

Ved å erklære det amerikanske som «ukultivert», definerer man seg selv som «kultivert». Da Knut Hamsun i 1889 skildret amerikanerne som kulturløse, patriotiske, kapitalistiske, voldelige, historieløse og vulgære, definerte han samtidig seg selv – og Europa – som det motsatte.

AtB skal spare 80 millioner

SPAREBLUSS: I fylkeskommunens budsjettforslag må AtB spare 80 millioner kroner for å øke inntektene. Dette skal skje ved hjelp av kutt i rutetilbudet og prisøkning på månedskortene.

I budsjettforslaget er studenter trukket fram som en av de viktigste kundedroppene, og står for 30-40

prosent av trafikken. Rute 5 som kjører til Dragvoll og Gløshaugen er trukket fram som viktig, og vil fungere som før. I følge Adresseavisen vil kuttene ramme de minst trafikkerte rutene.

100 timer for rent vann

VANNKRISE: I forbindelse med TV-aksjonen på NRK har fire av P3s mest populære programledere buret seg inn i et telt på Trondheim Torv. De sender derfra 100 timer direktesendt radio og stream, til innsamling for Kirkens nødhjelp. Pengene skal gå til bygging av brønner for å sikre tilgang til livsviktig rent vann. 768 millioner

STATSBUDSJETTET

Statsbudsjett på godt og vondt

Både kutt og økte bevilgninger venter studentene og lærestedene i 2015. Blant årets budsjettvinnere er utvekslingsstudentene. Se hvordan statsbudsjettet påvirker deg.

Foto: Thomas Haugersveen/Statsministerens kontor

USIKKER FRAMTID: Avbyråkratiseringskutt skal effektivisere universitets- og høyskolesektoren, men det er usikkert hvordan dette vil ramme studentene.

STATSBUDSJETT

TEKST: **Kjell Robin Eikrem Skyberg og Martin Stubban**
FOTO: **Eivind Sandodden Kise**

Økt studiestøtte har stått på de fleste studenters ønskeliste i flere år. Man vil fortsatt motta studiestøtte i ti måneder,

men studiestøtten økes med 293 kroner i måneden for å opprettholde studentens kjøpekraft. I tillegg bevilger regjeringen midler til 1 500 nye studentboliger, som er en økning fra 1 260 som blir bygget i år.

Rentepåslaget for studielån økes fra 1 prosent til 1,25 prosent. Dette innebærer at en gjennomsnittsstudent med

mastergrad må betale 8 845 kroner mer i nedbetalingsperioden etter endt studium. For en gjennomsnittsstudent med bachelorgrad er tilsvarende beløp 6 727 kroner ifølge nettsidene Norsk studentorganisasjon.

– Seier for utenlandsstudentene
Samtidig som regjeringen ønsker å

innføre skolepenger for studenter fra land utenfor EU som studerer i Norge, tilrettelegger de for nordmenn som ønsker å studere i utlandet. Det siste gjør interesseorganisasjonen Association of Norwegian Students (ANSA) svært fornøyd.

I dag gis det ikke støtte til førsteåret på læresteder som ikke står på

menneker lever i dag uten rent vann, og mye tid og energi går med på å hente skittent og sykdomsfestet vann. Auksjoner, utfordringer, destilering av urin, og henting av vann hos kjente fjes i Trondheim er stikkord (P3.no).

Arkivfoto: Silje Krager

En tredjedel av doktorer er utenlandske

KVALITETSHEVING: En ny forskningsrapport fra Forskningsrådet og Nifu viser at utenlandske statsborgere står for over en tredjedel av doktorgradene som blir avlagt i Norge, melder Klassekampen.

Kunnskapsministeren mener tallene viser at Norge er attraktivt for internasjonale studenter, men at det

er viktig at de blir i Norge etter endt doktorgrad.

– Det må både bli enklere og mer attraktivt å bli i Norge etter endt doktorgrad. Nå setter vi i gang med såkalte innstegstillinger, og det kan være et bidrag til å få flere doktorgradstipendiater til å bli, sier Isaksen.

rankinglistene Lånekassen bruker. Regjeringen foreslår nå å endre praksisen, noe president Madeleine Mowinckel i ANSA tror vil få flere til å studere i utlandet.

– Dette er en seier for utenlandsstudentene! De som lager listene sier selv at de ikke egner seg som et mål på utdanningskvalitet. Ved å gi støtte slipper man byråkratiet og begrensningen på valgmuligheter som listene skaper, sier Mowinckel.

Den andre store saken for utenlandsstudentene er valutajustering av skolepengestøtten, også for lån.

– I mange tilfeller har studentene vært nødt til å betale 10 000 kroner i semesteret av egen lomme grunnet store svingninger i valutakursene. Valutajustering på lånet vil gjøre studentenes økonomi mer forutsigbar og lettere å håndtere.

Regjeringens forslag om at skolepenger for studenter fra land utenfor EU er Mowinckel derimot skeptisk til.

– I ANSA er vi opptatt av verdien av internasjonalisering, og da er det ikke bra at det legges økonomiske hindre for dette. Derfor er vi imot skolepenger for internasjonale studenter.

Mer forskning, mindre administrasjon

Regjeringen ønsker å satse på verdensledende fagmiljøer som skal heve kvaliteten på norsk forskning. Rektor Gunnar Bovim ved NTNU har uttalt til Universitetsavisa at de har brukt 300 millioner på støtte til Moserparet, som nylig vant nobelprisen i medisin, og at de 16 millionene som går til eliteforskning ved NTNU er mindre enn forventet. Likevel innebærer budsjettet økte midler til forskning ved NTNU.

NTNU: Økonomi- og eiendomsdirektør ved NTNU Frank Arntsen.

HIST: Rektor for HiST Helge Klungland.

I følge økonomi- og eiendomsdirektør Frank Arntsen ved NTNU har de ikke landet på hvordan disse pengene skal

brukes.

– Økte midler som skal fordeles til alle landets utdanningsinstitusjoner er også godt nytt for oss, her ligger det store muligheter for våre forskere. Men vi må ta på alvor at regjeringen ønsker å avbyråkratisere sektoren, men det er for tidlig å si hvordan dette vil påvirke administrasjonen vår, sier han.

Både NTNU og HiST rammes av et lønns- og kompensasjonsskutt, som i følge regjeringen skal redusere byråkratiet i sektoren. For HiST sin del innebærer dette et kutt på fire millioner for administrative funksjoner. Verken NTNU eller HiST er sikre på hvordan kuttene vil slå ut.

– Man må forvente at tjenestekvaliteten kan bli lavere med administrasjonsskutt. Kuttet må fordeles på flere ting, men vil gå utover ulike tilbud rettet mot campus, og støttefunksjoner for studenter, sier rektor Helge Klungland ved HiST.

Havforskning og nytt teknologibygge på Hist

Regjeringen foreslår å bevilge penger til videre utredning av Ocean Space Centre. Leder Elena Slydal ved Studenttinget på NTNU er svært fornøyd med bevilgningen og peker også på økte midler til Kavlisenteret som positivt for å utvikle forskningen på NTNU.

– NTNU har ønsket penger til dette lenge. Dette legger til rette for et godt forskningsmiljø for forskere og studenter. Dessuten vil dette legge til rette for mer og bedre forskningsbasert undervisning for studentene, sier hun.

For Hist sin del trekker både Leder for Studentparlamentet på HiST Synne Grønvold og rektor Klungland fram utstyrsbevilgningen på 70 millioner til det nye teknologibygget på Kalvskinnet som statsbudsjettets gladnyhet. Bygget skal etter planen stå ferdig i 2016.

– Dette gjør at vi kan tilby bedre læringslokaler for studentene på disse studiene. I dag er det en utfordring med spredte undervisningsmiljøer. Med et nytt teknologibygge får vi samlet alle teknologitilbudene på et sted. På sikt skal også lærerutdanningene samles i et nytt bygg i E.C Dahls gate på Kalvskinnet, sier Klungland. ▶

Økte midler som skal fordeles til alle landets utdanningsinstitusjoner er også godt nytt for oss

FRANK ARNTSEN

Økonomi- og eiendomsdirektør ved NTNU

STATSBUDSJETTET PUNKT FOR PUNKT

Støtte til freshman-året og valutajustering av skolepenger:

• Lånekassen bruker i dag tre rangeringslister til å bestemme støtte til førsteåret på bachelor utenfor EU: Times Higher Education, Academic Ranking of World Universities og QS World University Rankings.

• Regjeringen foreslår nå å gi støtte til førsteåret ved alle læresteder i utlandet.

• Regjeringen ønsker å innføre valutajustering på hele skolepengestøtten, ikke bare stipendet.

• Valutajustering av skolepenger medfører at utbetalt støtte justeres etter svingningene i valutemarkedet etter stipendet er fastsatt.

Forskning og utdanning:

• Budsjetttrimmen til høyere utdanning reduseres med 80 millioner. Beløpet skal hentes inn med skolepenger fra internasjonale studenter utenfor EØS.

• 100 millioner bevilges for å skape verdensledende fagmiljøer. Disse midlene fordeles mellom UiO, NTNU, UiB, UiT og NMBU.

• Ocean Space Centre skal bli et nasjonalt kunnskapssenter for havromsteknologi. Målet er å sikre samfunnet og næringslivet økt innovasjon, kunnskap og kompetanse.

• Økte bevilgninger til infrastruktur i høyere utdanning, muliggjørende teknologier, EUs rammeprogram for forskning og fri prosjektstøtte (Fripro).

STATSBUDSJETTET

FORNØYD: Leder for Studenttinget på NTNU Elena Bogen Slydal er fornøyd med bevilgningene til Ocean Space Center.

I dag er det en utfordring med spredte undervisningsmiljøer. Med et nytt teknologibygget får vi samlet alle teknologiutdanningene

HELGE KLUNGLAND
Rektor ved HiST

Klungland er også fornøyd med øremerkningen av stipendiatstillinger til HiST, mens Grønvold trekker fram utstyrsbevilgningen som er øremerket sykepleie- og ingeniøruddanningene. Begge savner imidlertid midler til nytt bygg for helse- og sosialutdanningene (Fischebygget) på Øya.

– Studentene holder nå til i midlertidige lokaler på Tunga som ikke er optimale for undervisning. Dessuten vil et nytt bygg være positivt med tanke på samarbeid med fagmiljøet på St. Olavs og medisინutdanningen ved NTNU, sier Grønvold. **UD**

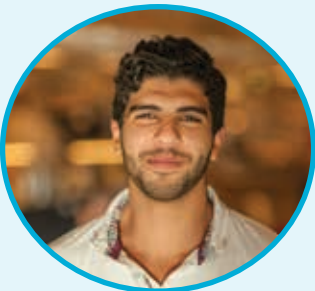
TRE PÅ GATA

1. Hvilke saker i statsbudsjettet har du lagt merke til?
2. Hva synes du om at internasjonale studenter utenfor EØS-området kan komme til å betale skolepenger i Norge?
3. Har du lagt merke til noe som påvirker din studiehverdag?

LISA HANNASVIK

1. Jeg synes det er synd at de svakeste i samfunnet får mindre, mens de som har mest fra før får mer. Det er helt feil retning å gå.
2. Det er uheldig. I Norge ønsker vi å dele på godene og det er positivt at mange internasjonale studenter kommer hit.
3. Jeg har fått med meg at folk mener studiestøtten økes for lite. Jeg synes det er for dumt at vi skal klage på at det ikke er nok, vi får jo tross alt penger for å gå på skole.

MOHAMMAD ALHAYEK

1. Det er store skattelettelser for de rikeste, mens uføre får veldig lite. I tillegg taper jo studentene, bortsett fra de norske studentene som studerer i utlandet.
2. Jeg tror Norge taper på det. På marinteknikk har vi mye kontakt med internasjonale studenter. De gjør mye mer rent faglig enn norske studenter. Jeg tviler på at folk kommer hit hvis det innføres skolepenger.
3. Vi får jo 300 kroner mer i måneden, men husleien fra SiT øker jo like mye eller mer hvert år, så i det store og hele betyr det lite.

VANJA BUVIK

1. Det kuttes i formueskatten. Jeg tror mange er overrasket over at budsjettet ikke gagnar dem så mye som man hadde trodd.
2. Det synes jeg er bak mål. Jeg har studert i utlandet selv, og det ville jeg ikke gjort dersom jeg måtte betalt skolepenger. Jeg tror derfor færre internasjonale studenter vil søke seg hit.
3. Jeg har lagt merke til at studiestøtten ikke økes.

— Lær av May-Britt og Edvard!

6. oktober fikk ekteparet Edvard og May-Britt Moser sjokkbeksjeden. Ingen hadde trodd at de skulle få Nobelprisen i medisin så tidlig i karrieren.

► NOBEL

TEKST: Siri Overn og Håkon Melgård Sveen

ARKIVFOTO: Lars Erlend Leganger

– Dette er veldig stort. Jeg hadde trodd at det skulle ta noen år før dette skjedde, men sett bort fra det er jeg ikke sjokkert, sier rektor Gunnar Bovim ved NTNU.

GPS-celler i hjernen
Siden 1996 har May-Britt og Edvard Moser drevet med hjerneforskning. Det som startet i et bomberom på Lade har utviklet seg til å bli et av verdens fremste forskningssentre innen nevrovitenskap. I 2005 oppdaget de såkalte GPS-celler i hjernen til rotter. I fjor fant de samme type celler i menneskehjernen. Disse cellene har stor betydning for stedsansens vår, og om de forsvinner klarer vi ikke lenger å finne veien dit vi skal. Dette er gjerne det første symptomet hos mennesker med Alzheimers.

En lagseier
– Jeg løp opp på kontoret mitt og begynte å gråte, sier May-Britt Moser til dusken.no.
Den overraskende telefonen hadde kommet midt i et lab-møte, og Moser vurderte å ikke svare.
– Jeg var jo veldig opptatt. Og dessuten kjente jeg ikke nummeret, sier hun.
Hun benytter også muligheten til å takke kolleger og samarbeidspartnere som NTNU, Det medisinske fakultet, Kavli Foundation og Forskningsrådet.
– Det er en lagseier, både for forskningsgruppen og alle som har heiet oss

fram, sier hun.
Inspirasjon for fagmiljøer
Gunnar Bovim legger ikke skjul på at nobelprisen betyr svært mye for NTNU og universitetets omdømme.
– Dette har allerede plassert NTNU på det vitenskapelige verdenskartet. Det er nærliggende å tro at vi vil bli enda mer attraktive for de beste studentene og forskerne – både nasjonalt og internasjonalt, sier han.
Nå som Moser-paret har vist at det er mulig for NTNU å hevde seg i den øverste verdenseliten, håper han at det vil være en stor inspirasjon for alle fagmiljøene ved NTNU.
– For hver eneste NTNUEr har dette gjort mye for stoltheten, gleden og inspirasjonen ved å være tilknyttet samme universitet som nobelprisvinnere.

Inspirasjon for studenter
I forbindelse med nobelprisen ønsker Gunnar Bovim å komme med en beskjed til studentene.
– Tro på deg selv og det du holder på med. May-Britt og Edvard er selvsagt meget talentfulle forskere, men mye av grunnen til at de har kommet så langt er nettopp fordi de er usedvanlig dedikerte til det de holder på med, sier han.
Han nevner også at en av Moserparets beste egenskaper er at de er svært ambisiøse. Når resultater og priser har strømmet på har de ikke sluppet av, men heller lagt lista enda høyere. Han mener at dette er noe studentene kan lære av.
– Ikke vær redd for høye ambisjoner. Det er slik du blir bedre. Og dyrk samarbeid med folk som er flinkere enn deg selv. **UD**

INSPIRASJON: Rektor Gunnar Bovim håper at både studenter og fagmiljøer ved NTNU vil la seg inspirere av May-Britt og Edvard Moser

MIN LINJEFORENING - Bergstuderendes forening

Historier
Styret inviterte Under Dusken til sitt kontor for tilbakeblikk og historiefortelling fra de siste 100 årene. Når en linjeforening har eksistert så lenge som denne er det ikke mangel på gode historier. At mange av disse grenser mot regelbrudd er, ifølge dem selv, som forventet for en studentforening med flere hundre medlemmer.

Småkriminalitet
Blant det som kan gjenfortelles er at samtlige av deltagerne på 25-årsjubileet ble arrestert etter å ha løftet parkerte biler ut i veien. Av nyere dato kan det nevnes

at linjeforeningen aldri følger de fastsatte rutene og reglene for folketogget på 17. mai. De har også, av «sikkerhetsmessige grunner», blitt fratatt nøkkelen til Olavsgruva, som de tidligere har hatt fri tilgang til. Gruven ligger i nærheten av foreningens hytte på Røros. Dette var en gammel brakke for arbeiderne i Olavsgruva, men etter at driften ble lagt ned fikk studentene kjøpe den for én krone.

Det ble «Strossa» til slutt
For 45 år siden måtte studentene ha erfaring fra gruvestarbeid før de ble tatt opp på studiet. Da Strossa skulle graves ut i forbindelse med UKA-67 ble derfor

studenter fra Bergstuderendes Forening kontaktet for å gjøre dette. Tross alt arbeid de la ned i gravingen ble ikke deres navneforslag tatt i betraktning, og UKA besluttet at lokalet skulle få navnet «Underpub». Bergstudentene svarte ved å kuppe talen til samfundetlederen, og hang opp et Strossa-skilt på veggen. Siden da har lokalet hatt dette navnet, som er et gammelt begrep fra gruvedrift og betyr hulrommet som blir igjen i fjellet etter en utgraving. **UD**

Tekst: Siri Overn

TRENGER ØKONOMI: Daglig leder Jan Christian Sørli ved Fotofagskolen mener det er viktig at studentene får erfaring også med den økonomiske siden av yrket sitt.

Betaler for å jobbe gratis

Det er svært ulik praksis for hvordan studentarbeid kompenseres på de kreative privatskolene i Trondheim.

STUDENTARBEID

TEKST: Linn Danielsen Evjemo

FOTO: Eirik Åsheim

Mens studentene ved Norsk Fotofagskole utfører betalte oppdrag i regi av skolen, kan eksterne samarbeidspartnere bruke studentprosjekter fra Norges Kreative Høgskole (NKH) helt gratis.

– Vi driver med læring, ikke salg, sier Avdelingsdirektør Camilla Prytz ved NKH Trondheim.

Føler seg utnyttet

Journalistikkstudenten Ine Espevik Larsen ved NKH er kritisk til at alt arbeidet som utføres av studenter ved NKH er gratis.

– Det som blir produsert er ofte på ganske lik linje med mange profes-

jonelle produkt, og derfor synes jeg at dette er helt feil, sier hun.

Larsen mener erfaringen er nyttig, men at det blir feil når produktene brukes i kommersielle sammenhenger, slik at andre tjener penger på det studentene har produsert.

– Det føles litt som om de utnytter oss, særlig de studentene som arbeider med grafikk og reklame, og dermed gjerne gjør jobber for folk som tjener mye penger. Med lønn kunne kanskje færre tatt deltidsjobber og brukt mer tid og energi på studiene, sier hun.

– For studentene, ikke kundene

Prytz bekrefter at NKH aldri tar betalt for samarbeid med eksterne aktører, men understreker at det ikke er mulig å bestille studentoppdrag hos NKH. Samarbeidspartnerne er underforstått med at NKH ikke gir dem noen garanti for et 100 prosent

ferdigstilt produkt, men pågangen fra arbeidslivet er likevel stor.

– Motivasjonen skal utelukkende være læringsresultat, ikke kundetilfredshet. Men om bedriften benytter ferdige produktet, er dette stas for studentene, og positivt fordi de får en referansejobb. Det er også bra for NKHs omdømme, sier hun.

Prytz avviser at bedrifter kan spekulere i å bruke NKH-studenter

som gratisarbeid, og dermed spare seg for utgiftene ved å hyre inn profesjonelle.

– Jeg forstår ikke hvorfor dette i det hele tatt er en sak. Casebasert læring i samarbeid med norsk næringsliv er helt vanlig praksis, sier hun.

Fotostudentene får lønn

NKH ble nylig høgskole, men Prytz fastslår at gratispraksisen var den

DETTE ER SAKEN:

- Studenter ved NKH utfører prosjekter i samarbeid med næringslivet gratis.
- Fotofagskolen utfører betalte oppdrag for eksterne aktører i regi av skolen.
- Studenter ved NKH føler det er urettferdig at de ikke får betalt når arbeidet deres brukes i kommersiell sammenheng.

Viktig med solid avtaleverk

Jusprofessor etterlyser større bevissthet fra skolene når de inngår avtaler om studentarbeid med eksterne parter.

Mens Fotofagskolens studenter utfører betalte studentoppdrag i regi av skolen, får ikke studentene ved NKH noen kompensasjon dersom skoleprosjekter gjort i samarbeid med eksterne aktører blir brukt kommersielt. Professor Ole-Andreas Rognstad ved Institutt for privatrett ved Universitetet i Oslo, har forståelse for at studenter ved NKH reagerer på denne typen praksis.

– I utgangspunktet har studentene opphavsrett til det de skaper selv. Men så går de selvsagt på en skole der litt av poenget er at de skal lære gjennom å produsere noe, sier han.

Ikke uproblematisk

Avdelingsleder Camilla Prytz ved NKH Trondheim sier at det er vanlig med ubetalt studentarbeid.

– Å samarbeide med eksterne bedrifter uten at studentene får betalt for arbeidet er vanlig praksis på andre studiesteder. Bare tenk på teknologistudiene på NTNU, sier hun.

Rognstad sier at selv om noe er vanlig praksis, er det ikke nødvendigvis uproblematisk.

– Studentarbeid vil kunne være åndsverk, og da er det rettigheter knyttet til dem. Det ryddigste ville vært at det inngås en avtale mellom studenter og skole for i hvilken grad

skolen kan disponere det studentene produserer, sier han.

Han sier det kan diskuteres hvorvidt det skal ytes noen kompensasjon for den typen bruk det er snakk om, men at forholdet uansett bør avtalereguleres.

– Hvis man går med på opplegget til skolen, er det jo veldig bra for studenten å få denne typen praksis, sier han.

Åpner for problemer

Ved Fotofagskolen administrerer skolen betalte studentoppdrag for eksterne aktører. Rognstad sier han rent pedagogisk har stor forståelse for at Fotofagskolen arrangerer betalt studentarbeid, men at det er problemer knyttet til også den typen praksis.

– Pedagogisk sett har jeg sansen for slike opplegg, men det er en fare for at det ikke inngås ordentlige avtaler, sier han.

Han sier at det da lett kan oppstå uklarheter og uoverensstemmelser, og at det er viktig å ivareta studentenes rettigheter.

– Min oppfordring til skoler som administrerer slike opplegg er å ha ryddighet i avtaleforholdet, sier Rognstad. **UD**

FÅR BETALT: Studenter ved Fotofagskolen kan gjøre betalte jobber for eksterne aktører i regi av skolen.

samme også da de var fagskole. Ved Norsk fotofagskole får derimot studentene betalt for eksterne oppdrag. Daglig leder Jan Christian Sørli ved Fotofagskolen sier at studentene som får oppdragene følges tett opp av le-

gen, sier Sørli.

Sørli sier at skolen velger å ta imot studentoppdrag fordi det er en god mulighet for studentene til å skaffe seg kontakter, i tillegg til å tjene penger til seg selv og klassen.

Det føles litt som om de utnytter oss

INE ESPEVIK LARSEN

Journalistikkstudent ved NKH

delsen underveis i arbeidsprosessen.

– Vi er en fagskole, som vil si at studentene får en yrkesutdanning, og skal ha mulighet til å utøve yrket sitt når de er ferdige her. Oppdrag blir dermed en viktig del av undervisnin-

– Som regel deles pengene mellom studentene som utfører oppdraget og reisekassen til klassen deres. Eventuelt går også en del til skolen dersom det har vært større administrative utgifter som må dekkes i forbindelse

med prosjektet, sier han.

Hever respekten for yrket

Sørli sier at studentoppdrag nesten alltid er betalt, og at prisen ligger på omtrent halvparten av markedspris. Han mener betaling av studentene bidrar til å heve respekten for yrket og arbeidet som utføres. Han vektlegger at de tar relativt få oppdrag, og dermed ikke bidrar til å dumpe prisen i markedet.

– Den lavere prisen kommer dessuten ikke av at kunden skal forvente et dårligere resultat, men skyldes at prosessen kan ta lenger tid, sier Sørli.

Han mener også at det fører til at studentene får viktig praksiserfaring.

– Vi unngår et frislipp av usikre, unge mennesker som tilbyr sine tjenester i markedet uten å ha praktisk erfaring. Det er viktig at de får en er-

faring med den økonomiske siden av yrket sitt, sier han.

– Kan starte egne bedrifter

Prytz sier at hun ikke var klar over at Fotofagskolen har en annen praksis når det gjelder studentoppdrag, men sier at det ikke er aktuelt for NKH å legge om sin praksis.

– Det ville vært uheldig for NKH dersom våre samarbeidspartnere skulle måtte betale for å samarbeide med oss, sier hun.

Hun sier at for å tjene penger står studentene fritt til å starte studentbedrifter, og til å benytte seg av de kontakter de har fått i skolesammenheng.

– Men de må gjøre det på sin egen tid. Vi som høgskole skal ikke drive business på studentenes vegne, sier Prytz. **UD**

MARINT DYRELIV: Kristine Steinhovden frå Avdeling for marin ressursteknologi ved Sintef fiskeri og havbruk fortel at dei naturlege tareskogane kan skildras som havets regnskog.

Framtida til biodrivstoffet ligg i havet

Forskarar ved Sintef fiskeri og havbruk meiner dei kan sitje på løysinga av kontroversane rundt bruk av matvarer til biodrivstoff: Tang og tare.

► BIODRIVSTOFF

TEKST : Tora Olsen

FOTO: Anniken Larsen

Noreg tek årleg opp 200 000 tonn makroalgar frå ville bestandar. Det meste er stortare og grisetang som går til produksjon av tjukningsmiddel frå alginat og tangmjøl.

— Kjemikal frå tare er òg brukt i kosmetikk og såpe. Neste gong du kjøper ein økologisk sjampo kan du sjå etter ascophyllum nodosum på innhaldslista, tipsar Silje Forbord frå Avdeling for marin ressursteknologi ved Sintef fiskeri og havbruk.

Bioøkonomi

Forbord og kollega Kristine Steinhovden ser potensial i tang og tare.

— Den nye tankegangen er bioøkonomi. Ein vil gå frå eit samfunn basert på fossile råstoff til å bruke fornybare biobaserte råstoff, som trevirke, avfall og potensielt makroalgar.

Innhaustinga av ville makroalgeartar er ei berekraftig utvinning som er nøye regulert av Havforskningsinstituttet. Skal ein introdusere nye produkt på marknaden må ein hauste meir. For ikkje å øydelegge den naturlege balansen, må denne taren bli dyrka i store havbruk. Sintef fiskeri og havbruk AS er blant dei som legg ned ressursar i å utvikle teknologi for dette.

Biodrivstoff

— Tang- og tareprosjektet til Sintef fiskeri og havbruk starta som eit samarbeid med Statoil. Dei var interesserte i utsiktene for å dyrke tare til produksjon av biodrivstoff, fortel Steinhovden.

I dag blir bioetanol produsert frå matvarer som mais og raps, og bidreg til høgare matvareprisar og sult. Tang og tare er eit godt alternativ til desse energikjeldene, og havbruk frigjer jordbruksområder på land som i dag er bundne opp mot biodrivstoff. Taren treng heller ikkje gjødsling, sprøytemiddel eller bruk av dyrebart ferskvatn til vanning då den nyttig-

gjer eksisterande næringssalt i vatnet.

Sukkertaren, som Sintef har forska mest på, egnar seg godt som utgangspunkt for biodrivstoff. Den er svært rik på karbohydrat, veks fort og er relativt enkel å dyrke.

— Dyrkar vi tare på eit like stort område som fiskeoppdretten nyttar, kan vi produsere 470 000 tonn etanol. Det er halvparten av all bensinen som blir brukt i Noreg i dag, seier Steinhovden.

Tang og tare er òg CO2-nøytral. Det vil seie at den tek opp CO2 frå havet gjennom fotosyntesa, og at det er denne som blir frigjort når ein seinare brenn av biodrivstoffet. Drivhusgassen går i ein evig runddans mellom plante, drivstoff og gassform.

For å lage bioetanol blir det tilsatt gjærsopp som omdannar sukkerartar i taren til etanol.

— Problemet er at gjærsoppen ikkje klarar å omdanne alle sukkerartane. For å auke utbyttet er det gjort forsøk med genmodifiserte greiner av gjærsoppen. Det syner seg at desse klarar å bryte ned dei større sukkerartane som blir att i utgangspunktet, fortel Steinhovden.

Bioraffineri

Foreløpig gir ikkje prosessane for biodrivstoff stort nok utbytte i forhold til kostnadane med å dyrke taren. Taren inneheld også verdifulle kjemikaliar ein vil ta ut før planten blir nytta som energikjelde.

— Bioraffinering er eit av dei store, nye forskingsområda. Tanken er at dei høgverdige produkta skal bli tatt ut fyrst, til dømes pigment som er kraftige antioksidantar. Så kan restfraksjonen gå til mat eller energiproduksjon, seier Forbord.

Foreløpig øydelegg prosessane for å nyttiggjere ulike delar av planten for kvarandre. I dag blir dei mest verdifulle komponentane tatt ut og resten går til spille.

Nedstraums

Eit av dei viktige forskningsområda er plasseringa av tarefarmane. Nett slik det er med jordsmonn på land, er det også ulike vektstvilkår i havet.

Eit gunstig område for dyrking er i eller nedstraums frå fiskeoppdrettsanlegg. Dei slepp ut mykje før i tillegg til avfallsstoff frå fisken, og dette er

TANG OG TARE

- Makroalge er det faglege namnet på det vi i daglegtalet kallar tang og tare.
- Tang og tare inneheld viktige vitamin og mineral og har eit høgt karbohydratinnhold.
- Gjennom vinteren kan makroalgar ta opp næringsstoff frå vatnet og lagre det som sukker. Det gir ein fordel på våren når det er stor konkurranse om næringsstoffa.
- I Asia er tang og tare brukt mykje i mat, og dei står for 99 prosent av innhaustinga i vera.
- I Noreg er dei største industriane produksjon av tangmjøl og ekstrahering av algiant, eit tjukningsmiddel.

gode næringskjelder for taren.

— Vi ser at plantar i anlegget veks opp til 50 prosent betre enn plantar på referansestasjonar, fortel Forbord.

Det er delte meiningar om kor mykje fiskeoppdrett forureinar og kor mykje dei ekstra næringsmidla påverkar økosystemet.

— Det er vanskeleg å vite om dette er eit problem fordi det er så god vassgjennomstrauming i oppdrett-sanlegga. Ved å dyrke tare og tang i nærleiken kan ein i alle fall sikre at næringsmidla ikkje går til spille, seier Forbord.

Slankepiller og fjordrestaurering

Tare er full av antioksidantar, vitaminar og mineral, og kan blant anna brukes i kosttilskot.

— Eit interessant kjemikal er fu-

coxantin, som er ein antioksidant i brunalgar. Denne er til dømes vist å kunne auke nedbrytinga av feitt. Potensielt kan den nyttas som hjelp mot overvekt, seier Forbord.

Dei naturlege tareskogane er yngleplass for mykje marint dyreliv, og kan skildras som havets regnskog. Døyr tareskogane ut forsvinn fleire viktige fiskebestandar, som sei og kysttorsk.

— Vi ser at taren kan brukas som ein oppvekstplass, i til dømes fjordar der fisken har forsvunne. Der kråkebollane har beita ned tareskogen kan ein setje ut kunstige rev med tare og prøve å byggje opp att økosystemet, seier Steinhovden.

Ljos og næringsstoff

Sintef sin metode for dyrking baserar seg på livssyklusane til tang og tare.

BIOGASS: Tare kan også vere ei alternativ energikjelde i biogassproduksjon. Biogass blir i dag laga av biologisk avfall, som søppel og bæsj.

— Tareplantan har ein livsyklus med to fasar: Den eine er den plantedelen som vi ser i fjøra. Den andre er ein mikroskopisk vegetativ del, kalla gametofytt, som ikkje er kjønnsmoden. Når forholda ligg til rette for det vil dei danne sperm og eggceller som befruktes og blir til ei ny plante, forklarar Steinhovden.

For å danne kimplantar i laboratorium blir gametofyttar sådd på tau. Dei får tilgang på natruleg ljøs og kontinuerleg vassgjennomstrauming med høgt næringsinnhald. Blått ljøs vil setje i gong kjønnselledelinga frå gametofyttane, og kimplantar vil vekse opp på taua. Ved bruk av sporar blir dei spraya direkte på taua og gametofyttane vil bli kjønnsmodne naturleg utan laboratoriefasen.

— Plantekimane får vekse til på

taukeilane i laboratoriet i 6-8 veker, for at dei skal bli store nok før vi set dei ut mellom august og januar, fortel Forbord.

Reipa står frå 1,5 til 8 meters djup, med lodd på endane til å holde dei på plass. Når ljøset kjem tilbake etter vinteren har tangen gode vekstvilkår i svært næringsrikt vatn og gror fort, før den blir hausta i mai og juni. **UD**

Økt anerkjennelse for en palestinsk stat

PALESTINA: Den nye svenske regjeringen har nylig uttalt at de vil anerkjenne en palestinsk stat. – En tostatsløsning krever en gjensidig anerkjennelse og en vilje til å leve fredelig side om side, sa statsminister Stefan Löfven til Riksdagen, ifølge Al Jazeera.

Forslaget har også fått flertall i Underhuset i Storbritannia, som ikke har anerkjent en palestinsk stat. Statsminister David Cameron unnlot å delta i avstemningen, og sier resultatet ikke vil påvirke landets utenrikspolitiske linje.

Foto: Joseph Eid/AFP/Getty Images

Fra flyktningleir til universitet

SYRIA: Mange syriske studenter har blitt tvunget til å avslutte studiene sine på grunn av krig. Enkelte har fått reise til andre land i regionen for å fortsette studiene.

Flere internasjonale organisasjoner har opprettet fond for å hjelpe syriske studenter. Amerikanske universiteter i New York og California, sammen med Institute of International

INGEN KONTROLL: Den føderale regjeringen har mistet kontroll over de lokale myndighetene i Iguala. Regjeringsstyrker er nå satt inn for å rydde opp.

– Mexico er mafiaens land

43 studenter er trolig drept og dumpet i en massegrav av korrupt politi. Mexicanske studenter forteller om utstrakt politivold, korrupsjon og urettferdighet.

► MEXICO

TEKST: Bendik Eriksen
FOTO: Subversiones.org

Mellom 40 og 50 studenter fra en lærerhøgskole i Iguala, Mexico dro den 27. september inn til sentrum for å demonstrere mot diskriminering i arbeidslivet. De ville også samle inn penger til en større markering til minne om studentmassakren i Tlalteloco i 1968

da flere hundre studenter ble drept av sikkerhetsstyrker.

Politiet, støttet av kriminelle, åpnet ild. De drepte seks ubevæpnede mexicanske ungdommer mens de satt i busser på vei hjem, 43 andre studenter ble arrestert og ført bort. Studentene har nå vært forsvunnet i flere uker. Det er funnet flere massegraver i området, men det er ikke bekreftet om studentene ligger i en av disse. Dette fordi likene i disse gravene er blitt partert og satt fyr

på, de er ugjenkjennelige.

Etter denne hendelsen har regjeringsstyrker stengt av området og man har arrestert rundt 20 politimenn som har tilknytning til kriminelle organisasjoner. Politisjefen og guvernøren er på rømmen. Mexicanske studenter forteller om en hverdag preget av korrupsjon og politivold.

Framtidens lærere — En trussel

Lærerhøgskolene i det rurale Mexico,

såkalte «Normalistas», som de drepte studentene tilhørte, legger vekt på sosial deltakelse, og har en historie med politisk aktivisme. Normalista-skolene er kjent for å være revolusjonære og er inspirert av ledere som Che Guevara, Lenin og Marx.

Emmanuel Álvarez Brunel bor i Mexico City og jobber med mastergraden sin i menneskerettigheter og fredsbevaring ved Universidad del Claustro de Sor Juana.

Education, har startet prosjektet From Camp to Campus som starter våren 2015. Det går ut på å finansiere studiene til studenter som bor i flyktningleirer gjennom stipendordninger.

Foto: Vince Smith/mick.com

Skotsk universitet kutter oljesponsing

GLASGOW: Universitetet i Glasgow har som det første universitetet i Europa trukket sine investeringer ut av fossil industri, melder The Guardian. Over 1 300 studenter har deltatt i kampanjen. Det er allerede på verdensbasis 13 øvrige universiteter som også har tatt dette steget. Etter

et år med kampanjearbeid, ledet av Glasgow University Climate Action Society, har universitet besluttet å trekke ut rundt 18 millioner pund. Forfatter og aktivist Naomi Klein observerer at universitetet har sluttet seg til en raskt voksende global bevegelse.

URETTFERDIGHET: Mexikansk ungdom Emmanuel Álvarez Brunel forteller om utstrakt korrupsjon og urettferdighet.

Mexicanske myndigheter virker ikke i stand til å håndtere voldsproblematikken

JØRN WICHNE
PEDERSEN
Leder SAIH

KORRUPSJON: – Når regjeringen ikke holder løftene fører det til utstrakt korrupsjon, sier Paola Barquet

konstitusjonelle- og menneskerettigheter er fienden.

– Jeg har aldri følt meg tryggt rundt politiet. I stedet for å beskytte samfunnet, angriper de og raner deg hver gang de har muligheten. Regjeringen har utnyttet mennesker med lav utdanning og dårlig økonomi. De tilbyr dem jobb i politiet og lover dem goder som høy lønn. Når regjeringen ikke holder løftene fører det til utstrakt korrupsjon, forklarer hun.

Barquet forteller at politiet nå har lov til å stoppe hvem som helst, hvor som helst, når som helst for å foreta en «rutinekontroll», for så å finne på en

overtredelse.

– Politiet er de første til å spørre: «Hvordan vil du løse dette?» Det egentlige spørsmålet er hvor mye penger man har på seg, forteller hun.

– Mafiaens land

Barquet forteller at det er tette bånd mellom kriminelle organisasjoner og politi. Hun sier at det har vært utallige voldelige hendelser hvor de arresterte har tilknytning til politiet. Samtidig betaler kriminelle for beskyttelse av politiet slik at de uforstyrret kan bryte loven.

– Mexico er mafiaens land. Det er kriminelle organisasjoner i alle nivåer av offentlige og private strukturer: Gatemarkeder, offentlig transport, utdanning, politi, politikere, juridiske system og avfallshåndtering, forklarer hun.

Álvarez Brunel mener at regjeringen har skapt en tilstand av konstant frykt blant befolkningen. Man tør ikke lenger å gå i gatene. Han forteller at man har opplevd en enorm humanitær krise etter at «krigen mot narkotika-kartellene» startet i 2006 og rettferdiggjorde utplassering av militærstyrker i hele landet.

– Vi lever i ekstrem vold. Rettferdighet eksisterer ikke, sier Brunel.

Thalia Güido har en kommunikasjonsutdanning fra Claustro de Sor Juana University og jobber som frilansjournalist. Hun forteller at statssystemet de lever under begår forferdelige forbrytelser mot både mennesker og økosystemet for å tilrive seg mer makt og profit.

– Min generasjons framtid ser håpløs ut. Hvor enn du går er det skremmende høye nivåer av vold. Alle kan nås av myndighetenes korruperte armer, uansett hvem du er og hvilken tittel du har, sier hun.

Barquet, Álvarez Brunel og Güido forteller alle at de selv har blitt utsatt for politivold. Barquet forteller at politiet ble svært voldelige under fredelige demonstrasjoner mot den sittende presidenten Enrique Peña Nieto den 1. september og 1. desember 2013.

– Mange ble skadet. En student mistet et øye, og en lærer døde av en hodeskade han fikk da han ble truffet av en tåregassbombe. Mange av vennene mine ble arrestert uten grunn, og måtte betale seg ut av fengsel med store

KORRUPSJON I MEXICO:

- Mexico er en sentralamerikansk republikk og har 113 millioner innbyggere.

- 93 prosent av innbyggerne mener at korrupsjon er et problem.

- 71 prosent av innbyggerne mener at problemet har blitt verre de siste to årene.

- 91 prosent mener at politiske partier er korruperte.

- 90 prosent mener at politiet er korruperte.

- 55 prosent har bestukket noen i rettsvesenet.

- Ca 70 000 mennesker er drept og 105 628 mennesker kidnappet siden 2006. Bare 1317 av kidnappingene ble meldt til politiet.

Kilder: Transparency International, Instituto Nacional de Estadística y Geografía (INEGI)

pengesummer, forteller hun.

– Lokale myndigheter er svake og lette å korrumpere

Benedicte Bull, professor ved Universitetet i Oslo og leder for Norsk nettverk for Latin-Amerika-forskning tegner et bilde av en regjering som har mistet kontrollen over landet. Hun forteller at korrupsjon generelt er svært utbredt, men at det varierer en del mellom ulike områder i Mexico. ►

Lokale myndigheter i Mexico er svake og lette å korrumpere

BENEDICTE BULL
Professør ved UiO

Hun mener at en del av årsaken er at den føderale staten ikke har vært til stede i enkelte områder.

– Lokale myndigheter er svake og lette å korrumpere. Når det da vokser fram narkotikahandel som gir lokale grupperinger store inntekter, skapes parallelle maktstrukturer til staten, forklarer hun.

Bull mener at det kreves innsats på flere områder for å få bukt med korrupsjonen. Hun forteller at det blant politikerne er en elite, uten innsyn og demokratisk kontroll som styrer.

– Politikerne må være villige til å sikre demokratisk kontroll av offentlig administrasjon og åpenhet knyttet til

SINTE: Mexicanske studenter protesterer i solidaritet med de bortførte lærerstudentene.

offentlige finanser. Uten dette vil organisert kriminalitet overta, slik den har gjort i Iguala, Guerrero, mener hun.

– Skandaløst dårlig mediedekning

Veldig få norske studenter er klar over at 40 til 50 mexicanske studenter er bortført og mest sannsynlig drept av korrumpert politi. Benedicte Bull kaller den norske mediedekningen skandaløst dårlig.

– Nå er sannsynligvis 49 studenter drept på bestialsk vis, noe som har skapt protester over hele Mexico, og

man snakker om statskollaps. Likevel har det bare vært korte snutter i norske medier, sier hun.

Jorge Huerta bor i Mexico City og studerer menneskerettigheter og fredsbygging. Han forteller at han har venner blant studentene som nå er bortført og mest sannsynlig drept av korrumpert politi. Han mener at Mexico bruker mye penger på å bygge et bilde utad av landet som demokratisk og fritt. Han oppfordrer norske studenter til å engasjere seg.

– Vær så snill, spre sannheten om

hva som foregår i Mexico. Legg press på mexicanske representanter i deres land. Vi må stå forente som studenter, ber Huerta.

Norske myndigheter burde ta affære

Leder Jørn Wichne Pedersen i Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpesfond (SAIH) forteller at studenter og akademikere i Guerrero lenge har levd i en uholdbar hverdag preget av vold, trusler og drap.

– Mexicanske myndigheter virker ikke i stand til å håndtere voldsproblematikken og dette har ført til sinne og frustrasjon blant studenter og lærere.

Wichne Pedersen forteller at hundrevis av studenter og lærere har deltatt i voldelige demonstrasjoner. Han mener tilliten til mexicanske myndigheter har nådd bunnen og er redd situasjonen skal eskalere.

– Norske myndigheter bør ta opp den prekære situasjonen til studenter og akademikere i sin dialog med mexicanske myndigheter. I tillegg bør regjeringen i aller høyeste grad trappe opp støtten til sivilsamfunnsorganisasjoner som jobber med voldsproblematikk i regionen, avslutter Wichne Pedersen.

ud

Ready to move forward?

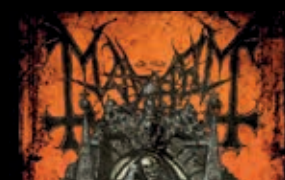
BY
scenen

06.11
SILYA & THE SAILORS

07.11
EMILIE NICOLAS

20.11
MAYHEM

22.11
POSTGIROBYGGET

02.12
ÁSGEIR TRAUSTI

13.12
MOTORPSYCHO

LIVE AT BYSCENEN - 17.12
STIAN BLIPP M.FL.

19.12
BIG BANG

byscenen.no
www.billettportalen.no

Petroleum, Reservoir & G&G Graduates

Your profile:

- ▶ University degree Master/Diplom within Geology & Geophysics, Reservoir and/or Petroleum Technology
- ▶ Maximum 3 years of experience
- ▶ Excellent inter-personal, analytical and problem solving skills
- ▶ Strong communication and team working skills
- ▶ Self-driven, positive, committed and organised

We can offer:

- ▶ Great career and development opportunities in OMV Exploration & Production with national and international assignments
- ▶ Learn from OMV experts
- ▶ A career in one of the most exciting industries of today and tomorrow – the energy sector
- ▶ Good working environment and inspiring colleagues

Please apply **online** no later than 10.11.2014

OMV is an equal opportunity employer!

Your contact: Hanne Sjøiland, +47 52 97 70 82

Moving more. Moving the future.

Illustrasjonsfoto: Hildur Agustsdottir

INTIMITETSTYRANNI: Hva skjer når media fokuserer på det private og personlige?

Person foran prestasjon

Northug-rettssaken er den siste i en rekke utenomsportslige hendelser som får stor oppmerksomhet i mediene. Hva skjer når fokuset på idrettsutøvere går fra det sportslige til det personlige?

► SPORTSJOURNALISTIKK

TEKST: Daniel Nylend

Idrettens rolle i media handler ikke lenger bare om sportslige prestasjoner. Medienes rolle i dagens toppidrett handler også om hva som skjer på den personlige arenaen. Kan dette føre til at publikum mister interessen for å lese sportsnyheter?

— Toppidretten er et kommersielt sirkus, sier professor Jorid Hovden i idrettssosiologi ved NTNU.

Sportsjournalister og tabloid

journalistikk

— Toppidretten har ikke noe med breddeidretten og dens gode verdier å gjøre. Utøverne er blitt produkter. Det er viktig å skille mellom toppidrettens verdier, som handler kun om å vinne eller tape, og breddeidrettens verdier, som inkludering og mangfold, sier Hovden.

Hun forteller videre at det i media generelt har blitt et økt fokus på private og intime relasjoner, ofte omtalt som «intimitetstyranni». Et sterkt personfokus, og at dekningen av idrett har eksplodert de siste årene, har gjort idrettsutøverne til vår tids helter.

— Idrettsstjernene er store kjendiser.

Journalister har med dette blitt eventyrfortellere, som med tabloide virkemidler skaper et melodrama rundt utøverne, sier Hovden.

Hun mener at det nå er en for stor eksponering av idrettsutøveres privatliv.

— De må ha egne rådgivere for å håndtere sin egen tilværelse, og de som ikke har et profesjonelt apparat rundt seg, er sårbare. Den voldsomme medieringen er problematisk, sier Hovden.

Hun fortsetter med å fortelle at hun ikke synes det bare er positivt at sport har blitt det nye kjendisområdet.

Hovden mener at det er riktig at toppidrettens sanne ansikt skal komme ut, og at det er viktig at de ekte

hendelsene kommer fram i lyset. Hun sier likevel at hun synes Northug-saken, som får mye oppmerksomhet, blir overeksponert i media.

— Sportsjournalister har gått for langt i den tabloide retningen. Det jeg savner er kritisk journalistikk, men det selger vel ikke nok

Hun mener at det er viktig å i større grad forsøke å dekke retningen. Det jeg savner er kritisk journalistikk, men det selger vel ikke nok

Hovden forteller at om hun skal trekke fram noe positivt med personfokuset, så er det at det har blitt mer likestilt mellom kvinner og menn. Fokuset på kvinnelige utøvere var tidligere mye knyttet til kropp og følelser istedenfor

Foto: Katinka Goffin

TRENGER BREDDE: — Sportsnyhetene har ofte små, ubetydelige hendelser fra de store idrettene. Fokuset burde heller vært på bredden, sier Solvin.

på deres idrettsprestasjoner. Nå viser forskning at dekningen er mer lik mellom kjønnene. Det betyr også at mannlige utøvere har fått mer fokus på nettopp kropp og følelser.

Alt innen rimelighetens grenser

Leder Kristian Sundvor Solvin ved NTNUI mener at det er et unødvendig fokus på utenomsportslige hendelser i media, og at det ikke minst er for mange slike saker.

— Personfokuset blant idrettsutøvere i dag er unødvendig. Media skal brette ut personlige forhold bare fordi de er kjent, sier Solvin.

Han mener at idrettsstjerner er

saker ikke er bra for idrettsutøvere som forbilder, og forteller at han tror mange nordmenn til tider liker å se suksessfulle mennesker feile.

— Idrettsutøvere bør få lov til å være nettopp idrettsutøvere, sier han.

Først og fremst kjendiser

Nyhetsleder Eirik Borud i VG-sporten mener at det er en del av deres jobb som journalister å fortelle om utøverne, samt å gi folket et større bilde enn kun resultater.

— Utøverne er forbilder og blir bygget ut fra det, sier han.

— Er utenomsportslige saker egentlig

idrettssosiolog Hovden har rett i at det er mer utenomsportslige saker nå enn før, men sier at det også er generelt mer stoff om sport.

— Det finnes en nettavis i hver krok av landet, og det finnes flere plattformer enn før. Konkurransen er dermed større. Det fører til at man innimellom havner lenger bort fra idrett, og oftere lenger mot underholdning og personifisering, sier Borud.

— Er idrettsutøvere mer kjendiser enn idrettsutøvere?

— Jeg vet ikke om de er mer kjendiser enn idrettsutøvere, men de er mer kjendiser enn de var før.

Han forklarer at saker som ikke handler direkte om idretten, likevel kan ha innvirkning på hvordan det går i idretten senere.

— Om man for eksempel har et sommerintervju med Therese Johaug om hva hun gjør når det er sommer, kan det hun gjør være relevant for hvordan hun gjør det når det blir vinter. Det er få saker som har null relevans, og jeg kan ikke se at vi lager dette.

Han trekker også fram Northug-saken i denne sammenhengen, og forklarer at den har relevans fordi det kan avgjøre om han får gå VM i vinter.

Tabloidisering

For enkelte får de utenomsportslige sakene for stor dekning. Saker, som for eksempel Northug-rettsaken, har, i følge Hovden, blitt overeksponert i media. Solvin mener at sportsnyhetene bør ta opp ukomfortable saker, men at det ikke er alt som er relevant og har nyhetsverdi.

— Publikum kommer nok likevel til å heie på Northug, og håpe at han vinner i VM i Falun. **UD**

Hver utgave presenterer vi en utøver fra Trondheims studentidrett.

Foto: Silje Krager

Har spilt på Nidaros Domers i to måneder.

Navn: Karl Ylvisaker
Alder: 20 år
Sport: Amerikansk fotball
Studerer: Kybernetikk og robotikk
Funfact: Bruker tights hver tirsdag og torsdag

SPORTSKALENDER

Hver lørdag

Vil du smekke til fluer, samtidig som du får rørt på kroppen? NTNUI badminton avholder, i samarbeid med NTNUI mosjon, åpne badmintontreninger hver lørdag fra 10.00 - 12.00 på Gløshaugen Idrettssenter. Det er gratis, uten påmelding, og det er ingen forkunnskapskrav.

26. oktober

NTNUIs ishockeylag, NTNUI Flyers, møter Bambi (ikke dyret) i Leangen ishall klokken 21.00. NTNUI leder serien, og har en forrykende målforskjell etter to kamper.

1. november

NTNUI frisbee avholder Trøndisk 2014, en turnering i Ultimateserien. Møt opp i Idrettsbygget på Dragvoll klokken 10.00 for å oppleve en annerledes sport.

Det blir også basketkamper i Idrettsbygget på Gløshaugen samme dag. Fra klokken 15.00 kan du se tre av NTNUIs basketlag kjempe for seier.

2. november

Byåsen håndball møter Glassverket til hjemmekamp i Grundigligaen. Kampen spilles i Nidarøhallen, og starter klokken 18.00. Studentvennlige priser på billett, tynn lommebok er ingen unnskyldning.

Bekjemper likegyldighet med penger

Uengasjerte studenter ga i fjor dårlig oppslutning på en av årets viktigste undersøkelser. Nå lokker HiST med ti tusen kroner til studieprogrammet som har høyest svarprosent.

FORNØYD: Leder Synne Grønbold ved Studentparlamentet er veldig fornøyd med at HiST premierer deltakelse i årets Studiebarometeret.

► STUDIEBAROMETERET

TEKST: Anders Päsche
FOTO: Amalie Stokkan

Den 14. oktober fikk nesten 60 000 studenter en forespørsel om å delta på årets utgave av Studiebarometeret. Dette er en nasjonal undersøkelse som gir studenter en unik mulighet til å si hva de mener om kvaliteten på studiet sitt. I år er det andre gang Studiebarometeret blir arrangert av Nokut (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen).

Målet for i år er å øke svarprosenten blant studentene. I fjor svarte bare 32 prosent av de forespurte på undersøkelsen. Direktør Terje Mørland i Nokut sier på deres egne sider:

- I år håper vi at minst 40 prosent av studentene svarer på undersøkelsen, så her har institusjonene en viktig jobb å gjøre, uttaler Mørland.

Åpner pengesekken

Selv har skolene og studentdemokratiet i Trondheim satt i gang en rekke tiltak for å få flere studenter til å svare. Leder Synne Grønbold ved Studentparlamentet på HiST er veldig fornøyd med deres bidrag.

- Vi har fått HiST til å gi ut hele ti tusen kroner til studieprogrammet på høgskolen med høyest svarprosent. Dette går enten til linjeforeningen, avdelingen der studieprogrammet holder til, eller direkte til klassen for å reise på tur, forteller Grønbold.

Ved skolene jobbes det i tillegg aktivt med informasjonsspredning. NTNU sender ut purremail til private adresser for å minne studentene på å svare. Hos HiST er temaet tatt opp på ledermøtet, og alle dekanene har gitt beskjed om at dette skal følges opp.

- Flere diskuterer også om det skal settes av tid i forelesningene for å kunne svare på undersøkelsen. Hos de

høgskolene som hadde høy svarprosent ble det gjort nettopp dette, sier rektor Helge Klungland ved HiST.

Liten deltakelse

Av totalt 173 studieprogrammer på NTNU ble det i fjor bare samlet inn nok svar til å kunne vise data for 69 av dem. Tilsvarende kunne dette gjøres for 24 av 43 programmer på HiST.

- Det vi erfarte i fjor var at det var en del studenter som var skuffet over at deres studieprogram ikke kom opp i analysen. Dette skyldes rett og slett dårlig svarprosent, sier prorektor Berit Kjeldstad ved NTNU.

Både studentdemokratiet og skolene kommer nå med et ønske og en oppfordring til studentene som har fått mulighet til å være med på undersøkelsen.

- HiST og NTNU ønsker å bli bedre når det gjelder kvalitetssikring. Da må vi spørre studentene

for å få tilbakemeldinger. Vi bruker Studiebarometeret aktivt for å kunne utbedre studiene våre, understreker Klungland.

Forenkler arbeidet

Studiebarometeret er kommet for å bli, og resultatene vil bli brukt av alle instanser når det gjelder kvalitetssikring av studier. Grønbold understreker at resultatene vil gjøre deres jobb mye enklere.

- Alle oss innenfor studentdemokratiet jobber med de sakene vi selv ser og tror er best, men med en samlet undersøkelse får vi konkrete tall på hvor vi skal sette i gang tiltak, sier Grønbold.

Siste svarfrist på undersøkelsen er i år satt til 4. november. Resultatene i Studiebarometeret gjøres tilgjengelig i portalen www.studiebarometeret.no i februar hvert år, slik at nye studiesøkere skal ha muligheten til å se på statistikk over deres valgmuligheter. **UD**

DEBATT

Under Dusken tar gjerne imot leserbrev. For å gi rom for alle, begrenses lengden på et innlegg til 3000 tegn inkludert mellomrom. Korte kommentarer og replikker begrenses til 1800 tegn.Vi forbeholder oss retten til å redigere og forkorte innlegg. Vi gjør oppmerksom på at innlegg også vil være tilgjengelige på UDs hjemmesider.

Bidrag kan sendes til debattredaktør Ingrid Vik Bakken på: debatt@studentmediene.no

«If people are good only because they fear punishment, then we are a sorry lot indeed.»

Albert Einstein

I skyggen av overflodssamfunnet

I Norge bor fem millioner av de lykkeligste og heldigste menneskene på jord. Vi er så rike at vår laveste kaste er middelklassen. Og Trondheim er den beste og triveligste byen i verdens lykkeligste og heldigste land. I verdenssammenheng er vi 200 000 mennesker på toppen av kransekaka servert i Maslovs bryllup. Det er vel ingen som lider i Trondheim?

HJEMLØSHET

Olav Alexander Holm
Boligaksjonen Trondheim

Selv om Norge er et fantastisk land, fylt av grønne skoger og svart gull, fins det mange som sitter utenfor rikdommen. Så også i Trondheim. Trondheim er en av verdens dyreste byer, med ekstreme leiepriser og for få boliger. Mange sliter økonomisk, mange er bostedsløse. Kommune anslår selv at byen har 200 bostedsløse, men det er store mørketall. I følge Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) var det 350 hjemløse mennesker i Trondheim i 2012.

Kun halvparten av de bostedsløse var rusavhengige. «En umiddelbar forklaring [...] er at en forholdsvis høy andel av bostedsløse i Trondheim har daglig omsorg for barn». I 2012 var 42 barn bostedsløse sammen med foreldre i Trondheim (NBIR 2013:5).

Bostedsløshet er altså ikke bare reservert narkomane og psykisk syke. Bare en av fem bostedsløse hadde sosialhjelp som viktigste inntektskilde, noe som er mye lavere enn i de andre storbyene i Norge. Trondheim hadde flere bostedsløse med arbeidsinntekt enn Oslo og Bergen. 84 prosent av alle våre bostedsløse var født i Norge (NBIR 2013:5).

Mange av Trondheims bostedsløse er for fattige til å få seg bolig, men for rike til å få hjelp. Vi i Boligaksjonen Trondheim er vanlige mennesker. Noen er bostedsløse, andre har et sted å bo men sliter økonomisk, atter andre har hjem og kjernefamilier. Sammen mener vi at alle skal ha rett til hjelp og et sted å bo; slik er det ikke i dag. Hele 350 bostedsløse i Trondheim venter på å flytte inn kommunal bolig. Offisielt er ventetiden 6-8 måneder, men tiden fra man søker til man blir tildelt bolig regnes ikke med. Hvis man legger til dette kan ventetiden være to år!

Loven sier at de som ikke har sted å bo eller oppholde seg neste natt har rett på hjelp fra kommunen, via midlertidig tilbud om en ikke klarer dette selv. Vi i Boligaksjonen i Trondheim vil at kommunen skal innfri sine forpliktelser til innbyggerne.

12. november klokken 19:00 inviterer Boligaksjonen til debatt med politikere og byråkrater på Lademoens bydelshus for å få svar og finne løsninger. Mot gjerne opp og bidra.

Illustrasjon: Camilla Dahistrøm

Fossile investeringar reddar ikkje framtida

Skal me klare å stagge klimaendringane før det er for seint, må selskap slutte å investere i fossil energi. Har NTNU og SiT vilje til å gå føre i kampen mot global oppvarming, eller vil dei halde fram med å tene pengar på at klimaet vert rasert?

MILJØ

Vegard Bilsbak
Fossilfrie Penger Trondheim

Onsdag 8. oktober kunne ein lesa i The Guardian at universitetet i Glasgow, som første i Europa, har bestemt at dei vil frysa ny investering i fossil energi og begynna å trekka ut dei 18 millionar punda dei har investert i fossil energi i dag. Fossilfrie Penger Trondheim har så langt samla inn 1000 underskrifter frå studentar, tilsette og andre som vil at SiT og NTNU skal gjera det same.

Fossilfrie Penger Trondheim er ein kampanje som rettar seg mot dei økonomiske investeringane til SiT, Trondheim kommune og NTNU. Krava kampanjen stiller til NTNU og SiT er at dei:

1. Stopper ny investering i fossil energi
2. Flytter fossile investeringar innan 5 år
3. Publisierer framdriftsrapportar

I motsetnad til kva som kom til uttrykk i saka om SiT sine investeringar i forrige Under Dusken, krev vi ikkje at pengane skal investerast fornybart - vi krev

kort og godt at NTNU og SiT trekk investeringar ut av fossil energi. Ei heller stiller vi krav til kva NTNU gjer innan forskning og undervisning.

Forskarane i FN's Klimapanel syner til at ei temperaturauke på to grader er grensa for kva naturen kan tola før klimaendringane blir for alvorlege og ukontrollerbare. Krava til Fossilfrikampanjen er definert ut frå den klare samanhengen mellom togradersmålet og investeringar i fossil energi. Avkasting på investering i eit selskap er uløseleg knytt til selskapet sine økonomiske mål. Fossile energiselskap har eigeninteresse av å utvinne og produsere mest mogleg. Samstundes seier forskarane at vi berre kan utvinne ein fjerdedel av dei reservane av fossil energi som alt er funne, dersom vi skal ha ein sjanse om å nå togradersmålet.

Konsekvensen er at lønsame fossile investeringar og oppnåing av togradersmålet er gjensidig utelukkande. Sagt på ein annan måte; lukkast me med å avgrensa global oppvarming ved å la fossile reservar ligga igjen under bakken, vil SiT og NTNU tapa på sine fossile investeringar. Lukkast me ikkje, vil dei tena på dei. Både NTNU-rektor Gunnar Bovim og kommunikasjonsdirektør i SiT, Halvard Danielsen, hevdar at

investeringane deira er i tråd med etiske retningslinjer. Me vonar imidlertid at universitet og student-samskipnaden torer å ta sjølvstendige avgjersler for eiga verksemd, i staden for å gøyma seg bak retningslinjer som tillet at me held fram med stø kurs mot 3-4 graders global oppvarming.

SiT og NTNU styrer ikkje investeringane sine direkte, sidan dei nyttar fondsforvaltarar. Det tyder derimot ikkje at SiT og NTNU står makteslause når det kjem til kvar pengane vert plassert. Som kunde og investor kan ein fritt uttrykka sine ynskje overfor fondsforvaltaren sin. Kva fondsforvaltarane gjer, er sjølvsaugt opp til dei, men det er naturleg å tru at desse vil strekka seg langt for å tilfredsstilla etterspurnaden frå kundane. Skagenfondene har alt byrja å selja seg ut av fossil energi.

Det handlar til sjuande og sist om vilje. Vilje til å vera eit førebilete og vilje til å ta vanskelege, men etter vår meining uungåelege, val. Universitetet i Glasgow har synt at dei har den viljen - spørsmålet er: har SiT og NTNU?

«Bagatellmessige detaljer»

Rosa til jentene og blått til guttene: Debatten om farger og kjønnsroller virker bagatellmessig. Men fargekodene skaper visse forventninger som kan gjøre det vanskelig for de som ikke passer inn i kjønnsrøllelmønsteret å akseptere seg selv.

KJØNNSSROLLER

Maurits Ovren
Student

Journalist Tonje Jacobsen spør retorisk i forrige utgave av Under Dusken om det virkelig er så ille at gutter og jenter har ulike forventninger når det kommer til fargepreferanse. Kommentaren ble skrevet i etterkant av en kronikk i Dagbladet, hvor en mor ville ta oppgjør med at barn blir introdusert for jentefarger og guttefarger. Det retoriske spørsmålet mener jeg er en fallitterklæring i møte med et fortsatt tydelig kjønnsfokus i oppveksten.

Mange mennesker, kanskje de aller fleste, identifiserer seg med kjønnnet sitt. Dette vil si at man er «cis-kjønnnet». For mange cis-kjønnede er kjønnsidentitet ikke noe man tenker mye på, og det oppleves kanskje ikke som vanskelig å oppfylle mange av forventningene som følger med. Å redusere unge barn til kjønnnet sitt gjør derfor kanskje ikke så mye?

For hva er det som gjør at mange identifiserer seg så sterkt med kjønnnet sitt? Jacobsen mener det ikke er så rart om butikker velger å selge rosa leker til jenter, siden

de (allerede?) er opplært til å like fargen. Problemet er at butikker nettopp utnytter det faktum at mange ubevisst identifiserer seg med kjønnnet sitt. Da kan man produsere varer spesielt for ett kjønn, og samtidig forme flinke forbrukere.

Hvis de fleste barn identifiserer seg med kjønnnet sitt, burde det ikke være et så sterkt behov for å fortelle barn hvordan de skal være sitt kjønn. I alle fall ikke hvis man mener at ferdigheter er likt fordelt mellom kjønnene. Og hvis det viser seg at et flertall av jenter foretrekker rosa, er ikke det et problem. Men jenter og gutter burde likevel ikke bli fortalt at de skal like rosa eller blått på grunn av kjønnnet sitt.

Valget om hvilken farge man skal kjøpe til barn er kanskje bagatellmessig, og det støper mest sannsynlig ikke hvem den personen vil være resten av livet sitt. Jeg mener likevel at Jacobsen gjør feil i å bagatellisere det sterke fokuset på kjønn. Hvis man ikke skaper så stive forventninger til barn om hva gutt eller jente betyr, kan det være enklere å akseptere, både for barnet selv og for de rundt, at ikke alle passer inn i de tradisjonelle kjønnsrollene gutt og jente.

STUDENTKVITTER

Under Dusken følger Trondheims studentliv på Twitter.

Følg oss på twitter.com/underdusken

Nydelig innsats av MSO på Klamydiadagene Dragvoll/Gløshaugen denne uka. 350 studenter tok ansvar, og testet seg!
@brpuks

Greitt nok at Edvard Moser har vunne ein nobel. I 1981 fekk han Fridthiof Oos' legat for årets beste nynorskstil!
@jenskihl

Nobelprisvinner i medisn, May-Britt Moser, kan godt få nobelpris for godt humør også :)
#Dagsrevyen
@Madsws

Unges blikk på langsiktig byutvikling i #Trondheim er viktig. Spennende prosjekter og ideer presentert av arkitektstudentene #NTNU
@Byplansjef_TRD

øøøhhh hvorfor gir vi fredsprisen til en som kjemper for skolegang når lekser er imot menneskerettighetene
@narsissist1

Nei, jeg burde vel nesten tvitre litt om statsbudsjettet snart.
@KSteigen

Hvilken julebrus er egentlig best? Hehe, jeg må le. For meg er det et opplagt svar og jeg fronter min julebrus i alle sosiale sammenhenger.
@Mchansern

Mamma, hvorfor gjør det vondt når jeg lever
@velferdsgutten

VG: Jeg er folkelig
Aftenposten: Jeg er döll
Morgenbladet: Jeg er smartere enn deg
Dag og Tid: Jeg lever i parallelt univers. Florxn grazptx
@d__myr

Mat for en bedre verden

Kan man virkelig redde kloden ved å spise økologisk?

TEKST: Kristian Gisvold
FOTO: Hans Fredrik Sunde

LEVER ØKOLOGISK: Samboerne Trond Willy Flaaen og Stine Børø Szell forsøker å leve så økologisk som mulig på studentbudsjett. Det går med god planlegging.

Det kan vært du har tenkt det, der du har stått. I grønnsakshyllen på din lokale Rema. Eller Kiwi. At det sikkert hadde vært bedre om du hadde valgt de Fairtrade-merkede bananene. Eller den økologisk produserte agurken. Men så har du kanskje sett prisen. Lagt tanken fra deg. Plukket opp en klasse billige bananer, en EU-godkjent agurk, og ruslet videre.

Det ville ikke fysikkstudent Stine Børø Szell (23) og radiografstudent Trond Willy Flaaen (25) ha gjort. Paret har siden de ble samboere gått inn for å leve så økologisk som de klarer.

– Det er ikke alle grønnsaker man kan kjøpe økologisk i butikk. Vi handler en del på bondens marked, forteller Stine, før hun legger til at også noen butikker har et veldig godt utvalg av økologiske grønnsaker og økologisk kjøtt.

FRIVILLIGE. Paret er begge frivillige hos butikken Etikken i Fjordgata. Etikken markedsfører seg selv som «en urban landhandel med fokus på Fairtrade og økologisk mat». Hylle opp og hylle ned med økologiske alternativer til mel, melk, kjøtt og pasta. Fairtrademerket sjokolade og kaffe.

Innerst i lokalet en liten klesavdeling. Ikke store

Poenget er ikke nødvendigvis å bli vegetarianer

STINE BØRØ SZELL
Student

greiene, men likevel finnes det både treningstøy og skjorter. Litt av hvert. Butikken blir drevet av den ideelle organisasjonen Etikken BA, dermed regnes arbeidet til Stine og Trond Willy som veldedighet.

– Det er et bra konsept. Og vi får jo også rabatt. Vi handler jo her en del, så vi sparer en del penger på det, forteller Stine og ler.

ØKOBENVISSTE. At studenthverdagen skal gå rundt avhenger for veldig mange av at man velger billige løsninger der de finnes. Og i dagligvarebutikken finnes de. Paret mener likevel det fint er mulig å opprettholde et relativt økologisk kosthold

på studentbudsjett. Om man bare planlegger.

– Vi handler mye på nettet. Spesielt fra USA. Der er det veldig rimelig, så vi handler veldig mye tørrvarer derfra. Økologisk ris, økologiske vaskemidler, det meste vi trenger får vi egentlig kjøpt enten her eller på nettet, forteller Stine engasjert.

Ferskvarer som grønnsaker må derimot kjøpes i Norge.

– Derfor blir det dessverre ikke 100 prosent, vi må tenke litt på økonomien når vi går på butikken. For eksempel er økologisk ost skrekkelig dyrt. Men vi prøver i så stor grad som mulig å spise økologisk, sier Trond Willy.

Paret budsjetterer med å bruke mellom 600 og 700 på mat i uka.

– Vi må være på forskudd. Hvis vi ser at noe er i ferd med å gå tomt, så bestiller vi det rundt to-tre uker før vi trenger det, fortsetter han.

NYFRELST. Trond Willys interesse for økologisk mat oppsto som et resultat av at han flyttet til Trondheim med Stine. Før var han det han selv kaller en vanlig forbruker og tenkte lite over hvor maten han spiste kom fra. Det har vært en mild overgang, ifølge ham selv.

– Det var ikke mye overtaling som skulle til. I starten var det litt stress. Men så begynte hun å krydre maten litt etter min smak, og etter det så begynte jeg å like det, sier han og humrer.

I en periode vurderte de å bli vegetarianere. Da sa Trond Willy stopp. Han kunne gå med på å steppe ned en del, men var ikke klar for å gi opp kjøtt fullstendig. De inngikk et kompromiss.

ØKOLOGISK KJØTT. En dag i uka. En ordning de er enige om at fungerer. Å redusere kjøttforbruket er noe av det Stine brenner mest for.

– Kjøtt er det jeg på en måte synes er verst, sånn etisk sett. Poenget er ikke nødvendigvis å bli vegetarianer, men å minske kjøttforbruket, sier hun.

BAKER SELV. – Vi lager veldig mye selv. Man må nesten gjøre det for å ha full kontroll over ingrediensene. Og det er mye billigere enn å kjøpe ferdigbakt, forteller Stine.

– *Hvordan ser en dagsmeny ut hjemme hos dere?*

– Til frokost spiser jeg hjemmebakt brød med økologisk mel. Til lunsj kan jeg ta med meg en smoothie og noen hjembakte pizzasnurrer. Til smøthien er det ikke alt som finnes økologisk, men man kan for eksempel ha Fairtrade-banan. Til middag er det som regel vegetarmat. Til vegetarmiddag kan du for eksempel bruke økologiske linser eller bønner. Som kjøtterstatning kan du bruke soyaprotein. Vi lager også ofte suppe.

RESIRKULERING AV URIN. Suzanne Rowena Morse underviser i agroøkologi ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet i Ås. Hun er enig i at økologisk produksjon er bra for landbruket.

– Når det gjøres riktig fører økologisk matproduksjon til mindre tap av næringsstoffer, hindrer kollaps i bikolonier og gir en sunn jord, skriver hun i en epost.

Grunnen til at biene er viktige, er at de står for pollineringen av mesteparten av det som vokser. Men biene er ikke det eneste som kan true økologien. For grunnstoffet fosfor, som brukes i blant annet kunstgjødsel, er ikke-fornybart. Og dessuten i ferd med å bli mye vanskeligere å få tak i.

– Det er et stort problem at vi går tom for stoffer som fosfor. Det vil bli dyrere å utvinne, og det vil føre til at prisene går opp, både for produsentene og konsumentene. Fosforlagrene er heller ikke særlig jevnt fordelt. Nå er det store forekomster i blant annet Marokko og Kina.

Løsningen kan være å gjenbruke fosforet i urinen.

– I menneskelig urin er det både nitrogen, kalium og fosfor. Alle stoffer som kan brukes i kunstgjødsel, skriver hun.

TILBAKE TIL NATUREN. Likevel, på spørsmål om hvordan hun ser for seg framtiden for verdens matproduksjon, tror hun løsningen er at bondene tar tilbake kontrollen.

– Vår avhengighet av den konvensjonelle industrielle modellen, kan vise seg å bli uholdbar etter hvert. Derfor er det kritisk at lokale bønder verden over krever sin rett til å dyrke mat, skriver hun, før hun avslutter:

– Å tette gapet mellom produsent og de som faktisk spiser maten er helt essensielt med tanke på framtiden.

EN GRØNN FASTFOODSJAPPE. I Erling Skakkes gate, tvers over gata fra teateret, ligger Persilleriet. Tripadvisor rangerer restauranten som den tiende beste i Trondheim. Den eneste

vegetarrestauranten på topp ti-lista. Daglig leder, Stian Andreassen, deler Stine og Trond Willys synspunkter på kjøtt.

– Vi bruker verken kjøtt, fisk eller fugl i maten vår. Det har med personlig overbevisning å gjøre. Vi tror det er her framtiden ligger, sier han.

Og det kan virke som folk liker konseptet. Til neste år har restauranten tiårsjubileum i Trondheim. Fra å være et sted som holdt åpent når det var kunder og stengt når det var finvær, har de nå to avdelinger. I 2011 åpnet en ny avdeling på bevegelssenteret på St.Olavs hospital.

– Vi har gått fra å være en nisjesjappe til å bli det daglige brødet blant leger og sykepleiere, forteller Andreassen.

ØKOLOGISK MAT

- Økologisk landbruk er en form for landbruk hvor det stilles spesielle krav. Kunstgjødsel og syntetiske plantevernmidler brukes blant annet ikke.

- I Norge var det i 2013 2452 registrerte økologiske virksomheter. Det er en nedgang på 138 fra 2012.

- Regjeringen har satt som mål at 15% av produksjon og forbruk skal være økologisk innen 2020.

VASKENØTTER: Paret har erstattet vanlig vaskemiddel med vaskenøtter. Såperester på innsiden av nøtteskallet løser seg opp i vannet og fungerer like bra som vanlig vaskemiddel.

NISJESJAPPE: Daglig leder av Persilleriet, Stian Andreassen, forteller at de startet som en nisjesjappe. Nå har de to avdelinger og driver med catering.

PRØVD MYE FORSKJELLIG. I tillegg til restaurantdrift har de også tilbydd blant annet økologisk matkurs. Matkursene er nå avviklet, men de driver fortsatt med cateringvirksomhet.

– Vi fikk en del henvendelser fra kunder som ønsket å bestille maten vår til forskjellige selskaper. Det er en naturlig del av å drive i denne bransjen, sier Andreassen.

– *Hvem handler hos dere?*
– Vi har prøvd å kartlegge kundegruppen vår, men det er vanskelig. Noen går hit fordi vi appellerer til ønsket om å være sunn. De liker vårt fokus på økologi og etikk. Også er det mange som kommer hit fordi de liker maten, forteller Andeassen.

MANGELVARE. Det åpner stadig nye spisesteder og butikker i byen med fokus på økologisk mat og rettferdig handel. Dette tror Andreassen er en tendens vi vil se mer av fremover. Men han skulle ønske det var et bedre utvalg av økologiske råvarer.

– Det er ofte dyrt og vanskelig å få tak i. Svært ofte må vi også spesialbestille mat. Dette gjør at prisene blir høyere enn et typisk gatekjøkken. Vi strekker oss så langt vi kan, men det blir alltid et kompromiss.

Andreassen tror løsningen er å bevege seg

Hvis studentene krever mer økologisk mat, vil vi ta de signalene

SNORRE SIMONSEN
SiT Mat

kollektivt i en økologisk retning. Mer plantebasert, mindre kjøtt.

– I Danmark har de fått produksjonen av økologisk mat over i storskala, og de satser på det. Der har du uten tvil framtiden.

LEVERER ØKOLOGISK, MEN IKKE TIL STUDENTENE. Studensamskipsnaden i Trondheim har ansvaret for drift av de fleste studentkantinen i Trondheim. Likevel er det ikke noe utpreget økologisk tilbud til studentene. De ansatte, derimot, har inngått avtale med SiT om levering av økologisk mat til møter og i andre sammenhenger.

– Vi leverer økologisk mat i forbindelse med catering og all cateringvirksomhet blir lyst ut på anbud, forteller Snorre Simonsen i SiT Mat.

I den nåværende avtalen krever NTNU at 30 prosent av all maten som SiT leverer skal være økologisk. Neste år er kravet 50 prosent. Innen 2020 er ønsket at all maten skal være økologisk.

LITEN ETTERSPØRSEL. Grunnen til at studentene ikke tilbys økologisk mat, er rett og slett mangelen på etterspørsel.

– Vi hadde et prøveprosjekt i realfagskantina, hvor vi testet om studentene var villige til å betale litt ekstra for å spise økologisk. Svaret vi fikk var at det var de ikke. Det kan virke som studentene velger det som gir de mest mat for pengene, sier Simonsen, som på ingen måte er fremmed for å revurdere.

– Det skjer noe nå med interessen rundt økologiske produkter. Vi kan godt tenke oss å tilby mer økologisk mat.

MER SVINN. Noe som taler økologisk produsert mat imot er ironisk nok mangelen på konserveringsstoffer. Økologisk mat har kortere holdbarhet, og ser i noen tilfeller styggere ut.

MANGLENDE ETTERPØRSEL: SiT hadde et prøveprosjekt med økologisk mat i realfagskantina, men oppdaget at elevenes betalingsvilje ikke var høy nok.

– Vi er usikre på om studentene er villige til å betale mer for maten. Vi får også mer svinn på grunn av kortere holdbarhet, sier Simonsen, før han legger til.

– Men hvis studentene krever mer økologisk mat, vil vi selvfølgelig ta de signalene.

BÆREKRAFTIG. I butikken i Fjordgata har Stine et par timer igjen av skiftet sitt. På spørsmål om hvordan verdens matfremtid ser ut er hun ikke i tvil.

– Man bør gå over til mest mulig bærekraftig produksjon. Heller satse på de små bøndene, da det er mye mer bærekraftig. Den satsingen vil vare i generasjoner. De store industribøndene ødelegger gradvis jorda, og kan ikke drive så lenge.

– De mindre bøndene er også en kulturvinning. Man tar vare på gårder som ellers kanskje ville blitt revet, så det kan også bidra til å bevare bygg som kan bli kulturminner i fremtiden, skyter Trond Willy inn.

Kvalitet og holdbarhet er stikkord som er viktige for Stine.

– Jeg tror det er bedre med et samfunn hvor vi bryr oss om hvor ting kommer fra, og hvor vi bryr oss om kvaliteten på varene. Samfunnet nå er veldig «bruk og kast», men økonomien er bygd opp på forbruk, så vi må vel legge om den også. **UD**

Det er kritisk at bønder verden over krever sin rett til å dyrke mat

SUZANNE ROWENA MORSE
Professor i agroøkologi ved NMBU i Ås

SLIK LEVER DU ØKOLOGISK

Danmark er et land som har fått mye skryt for sitt økologiske landbruk. Den danske Økologiske Landsforening har følgende tips til deg som ønsker å leve økologisk:

• Bruk sesongens råvarer. Råvarene som er i sesong er billige, sunne og friske.

• Ha et basislager bestående av mel, havregryn, ris, pasta, melkeprodukter, rotfrukter og poteter. Med disse råvarene tilgjengelig kan du alltid diske opp med en sunn rett.

• Kutt ned på kjøttet. Økologisk kjøtt er ikke billig, så bruk mindre kjøtt per rett. En kylling kan deles i ti stykker.

• Bak ditt eget brød. Sett deigen på kvelden, sett den i kjøleskapet og stek brødet om morgenen. Slik kan du få nystekt brød hver morgen.

• Planlegg. Handle mat en gang hver uke så slipper du impuls kjøp.

• Lag mat fra bunnen. Det er billigere og du bestemmer selv smaken.

• Få deg matvenner. Lag en matklubb med gode venner. Dette kan avlaste deg både helsemessig og økonomisk.

TRE PÅ GATA

FOTO: Katinka Goffin

1. Hva tenker du på når jeg sier økologisk landbruk?
2. I hvor stor grad lever du økologisk?
3. Hvis SiT tilbyr et litt dyrere økologisk alternativ i kantinene sine, vil du benytte deg av det?

Liv Ellinor Holtskog (22)
Studerer maskiningeniør

1. Jeg tenker at det ikke er så bra som folk tror.
2. Jeg velger ikke økologiske varer spesielt. Hvis jeg handler økologisk er det tilfeldig.
3. Nei. Men det kommer jo an på hvilken rett det er og hva den koster.

Fredrik Nicolay Krohg (24)
Studerer Fysikk og matematikk

1. Folkeopplysningen. De hadde et program om blant annet økologisk mat.
2. Egentlig veldig liten. Jeg tenker mest på pengene. Men noen ganger spiser jeg vegetar, da.
3. For å være helt ærlig spiser jeg kun suppe i SiT-kantinene. Så, nei.

Ruben Schmidt (22)
Studerer Ingeniørvitenskap og IKT

1. Ferske grønnsaker.
2. Ikke så stor grad. Jeg går mest etter pris.
3. Det vet jeg ikke. Det kommer helt an på hvor mye dyrere.

DAGENS LUNSJ: Jasmin Hepso tilbereder dagens lunsj. Den er helt vegetar, og består av blant annet økologisk brie, hjemmebakt knekkebrød og hummus.

Familiens røverdatter

For ett år siden sto Ida Vie nervøs utenfor utestedet Familien, klar for sin første dag som garderobevakt. I dag er hun 22 år og en av eierne ved et av Trondheims mest kjente utesteder.

TEKST: Martin Gundersen FOTO: Eirik Åsheim

På en fire ganger fire meter stor scene står Ida Vie. Utestedet Familien er fullt, og det tidligere så overbefolkede røykeområdet er stille. Foran scenen har et utall skinnjakkekledd menn begynt en moshpit, et uvant syn i Trondheim. I et hav av rødt lys og hvitblinkende strober, stuper vokalistene i bandet Blånæggel seg fra scenen. Vie har i løpet av konserten holdt seg mye i bakgrunnen, men er plutselig i sentrum av konserten når hun selv surfer over publikums hoder spillende på bassgitaren. Hun ble med i Blånæggel etter et nachspiel i Grong der hun beskriver seg selv som «16 år, drita full og fjærn på nachspiel». I følge henne, var det trommisen som så at hun var «litt røverjente», og fikk invitert henne med selv om resten av bandet er mange år eldre enn henne.

FAMILIE OG RØVERE. Nå er hun ansatt som booking- og markedsføringsansvarlig på Familien og en av fem medeiere. Utestedet har fem heltidsansatte, og omlag tyve personer er ansatt i en eller annen form.

– Jeg teller på fingrene, sier Vie og ler.

Bak henne står Siv, en av medeierne. Hun smiler anerkjennende, men utbroderer ikke hva det skal bety.

– Jeg kan ikke ta dette med oppgjør i kassa, det tar Siv seg av. Hun tar også seg av ukeoppkjøret, forklarer Vie og forteller at 500 minus 30 fort kan bli 73 uten at hun helt skjønner hvorfor.

I fjor begynte hun på Fotofagskolen i Trondheim. Samtidig hadde hun fått en deltidsjobb som garderobevakt på Familien. Etterhvert fikk Vie andre oppgaver og kaller seg i dag en «kjempepotet» når det kommer til driften av utestedet.

– Jeg lager det grafiske for Familien, og setter sammen materiell for de ulike bandene vi booker. Noen ganger mottar vi bilder i lav kvalitet. Da er det ikke like lett å lage plakater for bandene, men det pleier å gå greit, sier hun.

BYGDEREPELL. Et raskt søk på Ida Vie forteller historien om ei jente som er blitt lagt merke til. Med fire saker i Namdalavisa, to i Adresseavisa og en i Trønder-Avisa har hun fått sin andel av avisoppslag.

– Det finnes en til fra Grong som heter det samme som meg, sier Vie og forklarer at noen av sakene sikkert er om henne.

Grong er en liten kommune i Nord-Trøndelag med 2 600 innbyggere. I 2007 dekket Trønder-Avisa et arrangement fra Ungdommens Kulturmønstring derfra. Avisa beskriver den ene konferansieren som heter Ida Vie slik: «lostet publikum gjennom tre timer med underholdning på en sikker og informativ måte». Vie får ikke fram mange ord når hun ser saken, og

Vi er snille røvere. Mange er sikkert ikke svigermors drøm, men de er likevel gode folk

IDA VIE

hennes påbegynte setning avsluttes brått når hun ser et bilde av seg selv i avisa. På bildet har hun ennå brunt hår og er 15 år, men ikke lenge etter farger hun håret og utvikler en mer rebelsk stil.

– De syntes ikke så mye om at jeg hadde svart hår i Grong, sier hun og forteller at hun tidlig ønsket seg vekk til en større by.

– Namsos og Steinkjer er de to styggeste byene i Norge. Det eneste bra i de to byene er Steinkjer pønkforening. Der finner man virkelig bra folk, og det står respekt av å holde i gang et musikkmiljø i en så liten by, forklarer Vie.

I stedetfor å bli videre i Nord-Trøndelag reiste hun til Trondheim etter å ha fullført første året på videregående.

UTENFORSKAP. Familiens klientell er en variert gruppe som kjennetegnes med det alternative og noen hakk rære en de vante bygåere. Under konserten til Blånæggel gikk de fleste i skinnjakke, ullgenser eller noe skateinspirert. Vie forklarer noe av atmosfæren på utestedet.

– Vi er snille røvere. Mange er sikkert ikke svigermors drøm, men de er likevel gode folk. Det er mye bra mennesker her, sier Vie.

En av bartenderne ordner i baren når Ida skal tas bilde av når hun mikser drinker. Etter hvert øker frustrasjonen mellom fotografen og Ida. Å være fotogen når man lager drinker viser seg å være vanskeligere enn ventet. Bartenderen skyr oss for å unngå en samtale, men Vie drar ham inn.

– Han! Han er en røver. Den snilleste røveren! Til gjengjeld ser han ned, smiler og rusler ubekvent til andre arbeidsoppgaver. Her ønskes man inn i varmen, med eller mot sin vilje.

MUSIKALSK BEVANDRET. Moren til Ida har vært aktiv i korps, noe som førte til at Ida ble introdusert for en rekke instrumenter i løpet av barndommen.

– Det funket ikke så bra, forklarer hun og utbroderer.

– Jeg har alltid vært utålmodig, hoppet fra fløyte

IDA MARIE VIE

• **Født** 18. august 1992

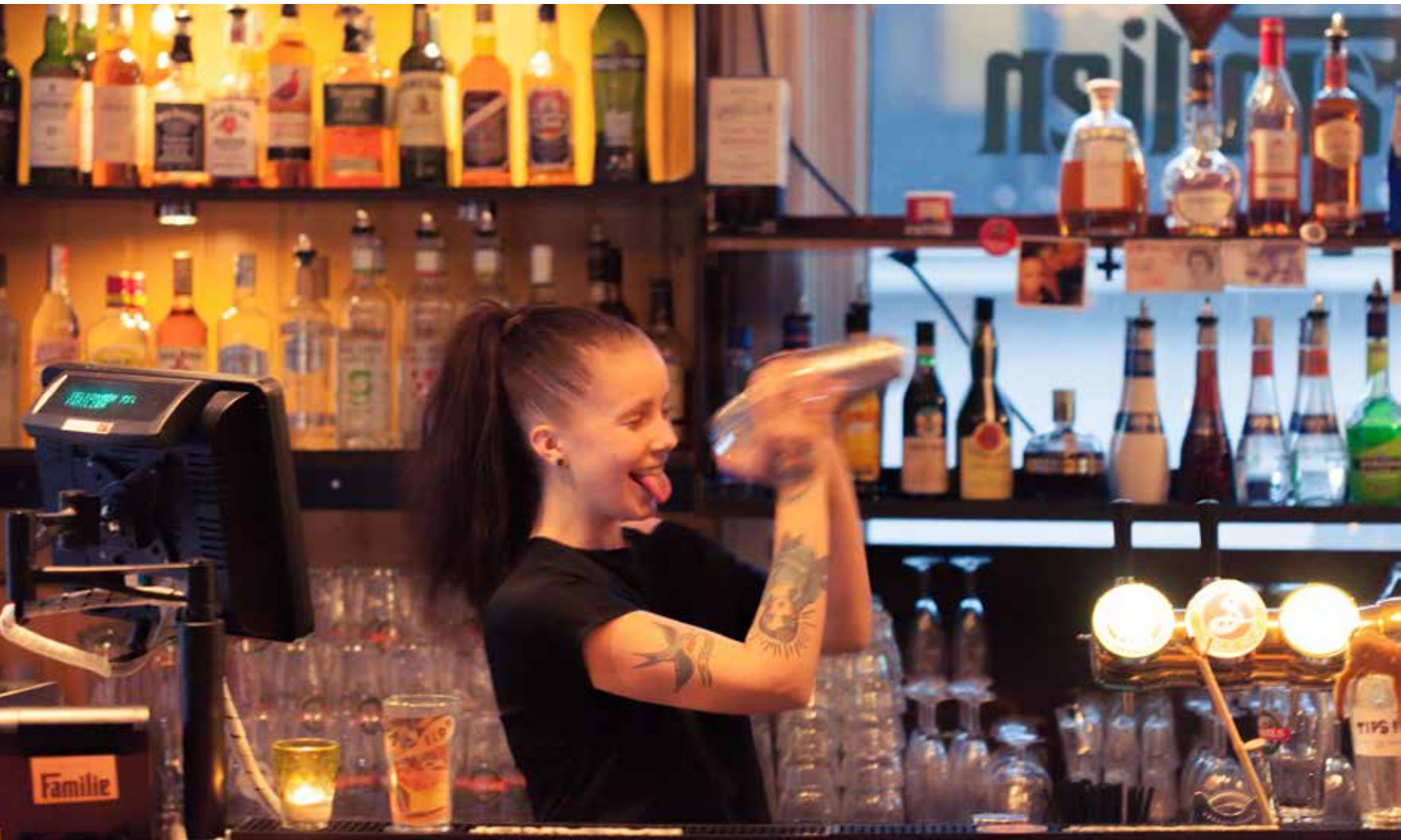
• **Medeier og markedsføringsansvarlig** av Familien, et av Trondheims ikoniske utesteder. Holder til i Dronningens gate 11.

• **Spiller bass** i bandet Blånæggel. Tidligere et Turboneger-coverband, nå spiller de innenfor sjangrene rock og punk.

• **Har fagbrev** som mediegrafiker.

• **Fra Grong** i Nord-Trøndelag, oppvokst på gårdsbruk med griser og fjærkre.

• **Fun fact:** Broren er styreleder i Studentsamskipnaden i Trondheim.

ALTMULIGKVINNE: Ida Vie bruker all sin tid på Familien. Det inkluderer å være bandvert, bartender, ryddejente og å drive markedsføring av kommende arrangementer.

den ene uka, til saksofon den neste. Så jeg lærte meg aldri noen av disse instrumentene skikkelig.

Det endret seg når Ida ble ti år. Da fikk hun låne morens gitar med nylonstrenger og fikk en sangbok i gave.

– De eneste sangene med grep var fra Halfdan Sivertsen. Det tok ikke så lang tid å lære sangene hans. Det var nesten bare to grep som gikk igjen, sier hun.

– Så hadde jeg en skikkelig kul onkel som spilte mer rockete. Litt sånn hardere musikk, forklarer Ida.

Hun mener det er artig at hun i ettertid fant ut at onkelen spilte bass i et funkband, og at han ikke var like rocka som hun hadde trodd.

BLÅNÆGGELPLATA. Allerede i 2012 hadde bandet spilt inn sangene i Skarp studio i Klæbu. Da manglet det bare miksing og opptrykk, før de var klare for distribusjon. I dag er plata helt ferdig, men ikke sluppet.

– Ting tar tid. Folk får kids, sier Vie, som forteller at gruppa ikke vil promotere albumet før det er ute.

Når plata kommer ut, er en annen sak. Vokalisten venter sitt andre barn nå og alle har sine egne prosjekter, noe som har utsatt lanseringen enda mer. Bandet startet som et Turboneger-coverband, men har nå beveget seg til rock og punk.

BOOKING. – Hæ, har du ikke hørt om oss, roper en musikeraspirant på torsdagskvelden.

Det var nok det rette valget. Jeg kunne aldri i livet sittet på universitet eller vært mer på skolebenken

IDA VIE

Blånæggel har spilt ferdig, og bakgården er atter full. Det yrer av mennesker som kjenner Ida Vie. Tirsdag og torsdag har blitt faste konsertkvelder, men Vie utdyper at hun noen ganger blir så revet med at det kan bli så mye som fire konserter på en uke. I motsetning til flere andre utesteder, praktiserer Familien en modell for mindre band, der de ikke kan tape penger på å spille konsert. Etter at utestedet har tjent inn sine utgifter for å holde konserten, får bandet en del av inntektene. Det gjør det enda tryggere for nye band å opptre på Familien. Vie forteller at hun bruker sosiale medier aktivt for å spre informasjonen om alt som skjer.

– Folk jeg ikke har noe med til vanlig kan noen ganger sende meg en melding om at de er lei av alt jeg legger ut for Familien. Det er jo jævlige fete ting jeg legger ut, men jeg skjønner jo at folk kan få nok. Derfor prøver jeg å sende til folk jeg vet er interesserte,

sier Vie og utdyper.

– Jeg sender for eksempel ikke til tanta mi. Eller, hun kommer jo faktisk på konserter. Hun liker punk. Et bedre eksempel er mormor. Det er ikke vits å invitere mormor.

BOKLØVE. Vie tok fagbrev som mediegrafiker ved NTNU-trykk.

– NTNU-blått, å fytthælvete, sier Ida.

I følge henne selv er det: «begrenset hvor morsomt det er lage ting for NTNU» på grunn av den platte blåfargen og universitetets forkjærlighet for brosjyrer.

Etter fagbrevet var hun usikker på hva hun ville fortsette med, og begynte på Fotofagskolen i Trondheim, men sluttet etter et halvt år.

– Det var nok det rette valget. Jeg kunne aldri i livet sittet på universitet eller vært mer på skolebenken, forteller hun og forklarer at det nok er hennes utålmodighet som gjør dette umulig.

Hun gjør så en lavmælt innrømmelse.

– Litt flaut, men jeg har bare lest en og en halv bok, og den ene var *Det kom et skip til Bjørgvin i 1349*.

– Husker du den andre boka du leste litt av?

Vie ser en anelse vimsete rundt i Familiens bakgård. Hun svarer aldri på spørsmålet, og kroppsspråket forteller tydelig at litteratur ikke er vinnende samtaletema.

– Nå slipper jeg å være så skolert. **UD**

Avsporinger, digresjoner

En guide til hvordan å håndtere en stressende hverdag i et postindustrielt,-modernistisk, -mortem- og -punksamfunn.

TEKST: Joachim Waade Nessemo ILLUSTRASJON: Iria Samuelstuen

DET ER SÅ TRAVELT om da'n! Jeg skal skrive Sidespor, lese til deleksamen, lese ex. phil og levere ex. phil-oppgave, skrive kortfilm, lære meg å klippe, trene, jeg skulle jo begynne å spille fotball igjen, og badminton, henge med venner, få meg nye venner, etablere et kjærlighetsliv, gjøre meg kjent i byen, oppleve en falsk nostalgi som drar meg tilbake til hjemstedet, melde meg opp til emner i psykologi, bestemme meg for videre utdanning, lære meg fransk, spansk, planlegge reisen til Sør-Amerika i sommer, jobbe, tjene penger så jeg kan dra.

JEG MÅ KJØPE meg ny klokke, badekåpe, forgrener, skohorn – bekymre meg for matvareprisene og sentralbankindeksen, hate George Bush og Verdensbanken, like Susanne Bier, glede meg til Trier, lese Proust – er ikke «*På sporet av den tapte tid*» en vakker tittel? – lese Morgenbladet og Aftenposten (Husk å avbestille abonnement!), jeg leser jo aldri aviser lenger, lese gamle bøker om igjen, levere

uleste bøker til biblioteket etter ny purring, se litt i pensum, gå turer oppi Byåsen, reflektere over egen eksistens, lese Gaarder istedet for pensum, absorbere sollys, koagulere – den er skarp den brødkniven, bekymre meg for framtiden, bli rik – hvorfor investerte jeg ikke i bitcoin?, hadde jeg kunnet å bruke datamaskiner kunne jeg flyttet til Tokyo, forbanne forbrukerkulturen og sverge til en bohemitlivelse hvor jeg aldri tjener mer enn 450K i året, fram til jeg slår gjennom

med noe, en uslæelig idé som dukker opp i dusjen, på bussen – oi faen, femmern går om fire minutter og det er tre minutter å gå.

DET ER SÅ TRAVELT om da'n. Det er så mye som foregår. Det er tilstrekkelig å ta seg av hverdagslige nødvendigheter. Vaske klær, lage mat – er det flere ting en må gjøre, nå som en er voksen? Nå som en er ute i verden på egenhånd, selv ansvarlig for å oppnå de mål og ambisjoner en kan ha sett for seg å utrette. Som kanskje må utsettes, når Fifa, Netflix, Facebook, Twitter, telefonsamtaler hjem, alt kommer i veien, alt står i veien for noe. Noe som er viktigere enn noe annet, noe som helt klart er essensielt å få gjennomført umiddelbart – eller kanskje senere. Men det ordner seg, når'n får slått seg til ro med fast arbeid og fast følge og familie. Når'n får enmannsbolig og Audi, boliglån og billån. Nei, en får reise til Brügge og Belfast mens en ennå er ung. Kan da bli humanist senere.

MOBILENE ER VÅPNENE: Man hører ofte klager om at folk bruker mobiler for mye i sosiale sammenhenger, men det er ikke et problem for Ingress-spillerne. Det er hele poenget.

Digital krigføring i godt selskap

Det foregår en stille krig i Trondheims gater. Krigerne kan være vanskelige å få øye på, og er alt fra familier på tur til unge studenter.

TEKST: Martha Holmes FOTO: Eirik Åsheim

—G år du rundt en kveld og ser malplasserte folk som glaner på mobilen er de mest sannsynlig spillere, forteller Ingress-spilleren Spenstig (Stig) fra Resistansen på forhånd.

Resistansen er et av lagene i mobilspillet Ingress, som jobber for å okkupere flest mulig geografiske punkter(portaler) så ikke det andre laget, Enlightened, skal ta dem. Det viser seg å være til hjelp der jeg går og leter etter spillerne i Trondheim sentrum.

Borte ved Torvstatuen står nemlig en gruppe tilsynelatende gjennomsnittlige, unge mennesker med nesa i telefonen. Normalt ville ikke dette vekket oppsikt. Men denne gjengen skal vise hvordan de har tenkt til å okkupere byen, med mobilene.

NERDETRIM. Spillet Ingress er en internasjonal mobilapp laget av Google, med flere millioner spillere

Målet til de som laget spillet var jo å få nerder som oss til å gå ut mer

LOFFEN (LEIF ERIK)

Ingresspiller

på verdensbasis. Spillet foregår halvveis i den virkelige verden, og halvveis i den virtuelle verden. Resistansen og Enlightened er navnet på de to lagene i spillet, og de har kallenavnene smurfer og frosker. Spillet går ut på å sette opp portaler i lagets farge på diverse landemerker i lagets farge. Man gjør dette ved å gå til et slikt geografisk punkt, og angripe portalen på punktet

ved å trykke på forskjellige kommandoer på appen. Poenget med spillet er å få kontroll over flest områder.

– Målet til de som laget spillet var jo å få nerder som oss til å gå ut mer, sier Loffen (Leif Erik) og ler.

Spillerne ønsker ikke å oppgi fullt navn. De vil ikke være søkbare på grunn av sikkerhetsvurderinger på skole og jobb. Sammen med McSvor (Dag), MrFluffles (Jens Erik), Mauern (Silje) og Bentis (Bent) er han med i Trondheims Resistanse. De møtes når de har tid for å spille Ingress sammen. Torvstatuen har vært okkupert av Resistansen lenge, så vi må gå videre til neste punkt. Det blir mye gåing.

– Men det har vi bare godt av, og så er det er sosialt: Å gå med fire personer er bedre enn å gå alene, sier MrFluffles.

ALIENS OG EXOTIC MATTER. Spillet går ut på at hele verden er dekket av noe som kalles exotic matter. Denne substansen kan kontrollere menneskers

Det har blitt veldig sosialt for oss som er interessert i spill og sånn. Før pleide vi å sitte veldig mye på Brukbar

MAUERN (SILJE)

Ingresspiller

hjernener, og romvesener forsøker å få kontroll over den. Enlightened vil hjelpe romvesenene fordi de mener at de kan hjelpe oss mennesker med teknologiske framskritt, mens Resistansen ser på seg selv som menneskehetens beskytter mot romvesener. Det er exotic matter man tar over når man overtar områder. McSvor viser appens versjon av et Google Maps kart. Trondheim er for det meste blått, men NTNUs campuser på Dragvoll og Gløshaugen er grønne.

– De grønne portalene er Enlightened-kontrollerte, og de blå kontrollerer vi. De grå portalene er ikke tatt, så de er nøytrale. Når du har skutt dem ned blir de nøytrale, sånn som torgkona der borte, sier McSvor og peker.

– Så kan vi sette opp skjold for å okkupere den, og så kan noen andre komme og skyte dem ned igjen.

Når man lenker tre portaler sammen får man et felt i lagets farge. Så regnes det ut hvor mange mennesker som bor under denne trekanten, og laget får like mange poeng som det er mennesker i feltet. Mennskene kalles mind-units. Da har man fanget de hjernene under feltet til sin side.

– Vi skal redde verden vi, skyter MrFluffles inn for å forklare det på en enklere måte.

– Og den andre gruppa som driver med det samme, liker aliens. Kort forklart.

BEVEGELSEN VOKSER. Skadene man pådrar seg i den virtuelle krigen i Ingress er mye mindre alvorlige enn de man pådrar seg i en vanlig krig. Jeg får høre om utslitte mobilvanter, en trang til å alltid ha med en bærbar lader i lomma og paranoia når man ser andre mennesker bruke telefonene sine i nærheten av en portal. Krigerne jeg har møtt fra Resistansen er stort sett it-arbeidere. Mauern er førskolelærerstudent.

– Det er omtrent 25 aktive spillere for Resistansen i Trondheim, og rundt det samme fra Enlightened sier Loffen.

Antall Ingress-spillere har vokst kraftig siden oppstarten. På vår runde er vi fem, men større grupper møtes også for å spille sammen. Hvem skulle tro at krig kunne være så hyggelig? Den første lørdagen i november skal det være et samarbeidsarrangement for alle frosker og smurfer.

– Det har blitt veldig sosialt for oss som er interessert i spill og sånn. Før pleide vi å sitte veldig mye på Brukbar, forteller Mauern.

Nye spillere får god hjelp på veien.

– Når det er ferske spillere så tar vi dem med på tur og hjelper dem litt. Og når du er sammen med noen har du mer slagkraft, sier MrFluffles.

FRA SVALBARD TIL ABU DHABI. Det kan oppfattes som litt merkelig når en gjeng med mennesker kjører inn i et boligfelt, går ut av bilen, stirrer på mobilene sine en stund og kjører videre. Det

SPENNENDE PORTALER: – Man kan sende inn bilder av interessante punkter, og man kan laste opp bilder av eksisterende portaler, for eksempel i sommer- og vinterdrakt, sier spiller McSvor (Dag).

er ikke sjelden kost for spillerne å bli spurt av forskjellige dørvakter eller andre mennesker om hva de driver med. Spillerne holder seg ikke bare til nærområdet. Noen har til og med overskredet landegrensene for å ta turer til mer eksotiske steder og okkupere mindre tilgjengelige områder. Dette skjer gjennom crowdfunding, som går ut på å samle inn penger fra en stor gruppe mennesker, gjerne via internett.

– Vi ble crowdfunda til Svalbard, det var en del av en større internasjonal operasjon, forteller Bentis.

Når spillerne er ute og reiser bruker de gjerne Ingress til å oppdage nye steder, og bli kjent med nye mennesker. Bentis har reist til utlandet flere ganger for å spille, blant annet til Praha, Dublin og Amsterdam.

– Vi har også møtt folk som har vært i Abu Dhabi og andre varmere steder, sier han.

INTERESSANTE PORTALER. De fleste portalene i Ingress er brukerinnsendte. Så lenge portalene oppfyller visse krav, som at det må være en form for landemerke eller interessant på en annen måte, kan du ta bilde av punktet ditt og sende det inn. Derfor har også mange av punktene rare brukerstyrte navn, som spillerne etter hvert lærer seg å navigere etter. Man blir kjent med nærområdet på en ny måte.

– Torgkona heter Goddagen. Det er mange andre artige brukerstyrte portaler, for eksempel på toppen av Galdhøpiggen, sier McSvor.

GJØR DET FOR ØL. Som navnet tilsier, er spillet bare en begynnelse, og historien er fortsatt i utvikling. Etter en lang runde med krig og okkupering av portaler, blir jeg med gjengen på Tulla Fisher, der vi kjøper øl, kakao og te. Dette har vært en tradisjon som det settes pris på blant alle spillerne. Her kan vi legge fra oss mobilene og prate om vanlige ting.

– Det er jo derfor vi spiller Ingress, for ølet!, sier McSvor og smiler.

Dagens portalokkupering er ferdig, og trøndernes mind-units får kanskje være i fred resten av kvelden. Når jeg går får jeg beskjed om at hvis jeg ser en av spillerne på gata så er det jeg som må hilse, fordi jeg kan rett og slett ikke regne med at de ser meg. De har nok med å se ned i mobilene sine. **UD**

REVOLUSJONERENDE KONSEPT: Mobilspillet Ingress er ikke lenger et undergrunnsfenomen. Blanding av digitalt og virkelighet har fått millioner av mennesker til å laste ned appen.

INGEN KRIG UTEN ØL: Tradisjonen tro tar spillerne en øl etter turen. Stamstedet Brukbar er lagt ned, så de ender opp på Tulla Fisher.

MYE GÅING: – Det er bare hyggelig. Appen er utstyrt med kilometerteller og noen av spillerne har gått så langt som 70 mil til sammen, forteller spiller Silje (Mauern).

Under Dusken er den eldste nålevende studentavisa i Skandinavia, og i år er det 100 år siden avisa ble grunnlagt. I forbindelse med dette jubileet publiserer vi en artikkel med tilbakeblikk fra Under Duskens historie, i hver utgave i ett år.

Frå landsmål til spynorsk

TEKST: Ingrid Bakken

LEDER

Å slå inn åpne dører

I et meningsinnlegg på Dusken.no denne uka kritiserer leder Kirsti Lunde i Studentmållaget i Nidaros oss, for at nynorsken er lite synlig i avisa. Dette er kritikk det er viktig å ta på alvor.

At Norge har to målformer er noe vi skal være stolte av. Det gir språket vårt et mangfold og en uttrykksfrihet det ikke ville hatt dersom vi kun hadde hatt én. For oss i Studentmediene er det derfor viktig at folk får skrive på den målformen de selv føler seg mest komfortabel med, og at begge målformene kommer til uttrykk i avisa.

Lunde mener dette ikke er nok, og at man burde prioritere nynorskjournalister til større saker. Dette blir i mine øyne helt feil. Det er ikke målformen din som skal avgjøre om du får skrive de største sakene – det er evnene dine. Å kvotere inn mennesker på den måten når man i utgangspunktet har likt grunnlag for å gjøre det bra, er ikke noe vi stiller oss bak.

Med våre 14 prosent nynorskbrukere i redaksjonen reflekterer vi landsstatistikken nesten nøyaktig. Jeg regner med Lunde sier seg enig i at dette tallet er lavt, men her er det andre enn oss som har en jobb å gjøre. For eksempel er det i overkant optimistisk å sette hormonelle og umotiverte tenåringer til å lære en andre målform syv år etter at de lærte den første, og forvente at de skal bruke begge aktivt videre.

Vi har selvfølgelig potensial til å gjøre det bedre. Det er vanskelig å være nynorskbruker når den som skal rette på språket ditt ikke kan nynorsk, og flere har nok opplevd at det er enklere å holde seg til bokmål. Her vil vi også gjøre en innsats for å bli bedre framover. Men når hovedreportasjen er det eneste stedet man må samarbeide med andre journalister og alle står fritt til å bruke den målformen de vil, bommer kritikken...

INGA SKOGVOLD RYGG

Öppna din dörr och säg att du vill ha mig här

Faksimile: dusken.no Illustrasjon Christian Høkaas

Nynorsk er eit ynda hatobjekt for mange, medan det for andre er eit vakkert, sjølvstendig skriftspråk. Målstriden har lange røter, og dette gjenspeglar seg i avisa si hundre år lange historie.

DEN REDAKSJONELLE LINJA i Under Dusken har aldri vore å stenge ute nynorsk. Likevel var landsmålet, som det den gong heitte, eit sjeldan syn i avisa dei fyrste 25 leveåra. Dette hadde samanheng med at landsmålet og målrørsla utgjorde ein motkultur. På motsett side stod Under Dusken og Samfundet, som begge representerte den borgarlege og urbane kulturen. Dette faktum vert understreka i ein kommentar frå Under Dusken i 1922: «Hvor heterogen Duskens stab av faste medarbeider end er, nogen mål- eller avholdsmand har vi ikke». Nynorskforkjemparane var ofte også del av fråhaldsrørsla, noko som ikkje betra populariteten deira på Samfundet.

ISAMFUNDETS JUBILEUMSBOK frå 2010 vert det fortalt om nordfjordingen Gabriel Frøholm, som flytta til Trondheim i 1920. Frøholm, som var aktiv mållagsmann i tillegg til avhaldsmann, forsøkte å åtvare sine medstudentar om farane ved rusbruk. Han skriv følgjande om alkohol i Under Dusken i 1920: «Desse nyttingsmidlarne, oftast sterke gifter, for ei tid gjev nytaren ein rus so han gløymmer kor tomt og hugnadslaust livet hans her». For sitt noko misjonierende engasjement vart Frøholm latterleggjort både av storsal og duskenredaksjonen. Konflikten gjekk føre seg over lengre tid, og endte med at Frøland vart utvist frå Samfundet i 10 år. Heldigvis for Frøholm kunne han finne selskap i Studentmållaget i Nidaros, som vart stifta i 1916.

I 1929 VART det bestemt at landsmål heller skulle heite

nynorsk, og aksepten for skriftspråket såg ut til å auke utover 1930-talet. Etter krigen var ein endå meir positive til språket, men glandstida kom ikkje før på 1970-talet. Dette er same periode som avisa er på sitt mest politisk radikale. Den kommunistiske redaksjonsleiinga tek i fyrste halvdel av tiåret i bruk radikalt bokmål, som det saumer seg for marxist-leninistar. Kanskje følte dei seg endå meir radikale ved å skrive halvparten av alle sakene på nynorsk? Mot slutten av 70-åra har i alle høve fleire redaktørar som eksplisitt mål å auke nynorskandelen.

NYNORSK HAR FLEIRE gonger ført til heite diskusjonar på debattsidene i avisa. Eit gjengåande tema i nyare tid er manglande eksamensoppgåver på nynorsk. NTNU har fleire gonger blitt politimeldt for brot på Mållova på grunn av dette. Elles har debattsidene og vore gjenstand for meir generelle utblåsingar mot dette irriterande andrespråket. Vel vitande om at ein ikkje vil ha nynorskforkjemparar etter seg, skrev Stubban i 2003: «Jeg er klar over at jeg vil få alle nynorskforkjempere på nakken, ryggen og bakleggene etter denne utblåsningen». I neste utgåve svara nynorskbrukar «Sergej» at det held med å få Stubban på rygg og at «henne vil eg karen allermost pula i, yver og under dusken».

IDAG HELD nynorsk fram med å provosere bokmålsfolket, men det er ei velkommen målform i redaksjonen. Under Dusken driv likevel ikkje med kvotering, og det er tilfeldig kor mange spalte-meter som vert skrive på nynorsk. Gjennom ei uformell teljing har underteikna kome fram til at av omlag 65 skrivande journalistar, nyttar fire av desse nynorsk. Det er altså opp til desse fire journalistane å ta Ivar Aasen sin visjon vidare, og slik sikre at Under Dusken vert fylt med poetisk nynorsk og unngå at heile blekka vert prega av kvasidansk.

KULTUR

Rock og restetapas på Familie-middag

Vår anmelder om utestedet Familiens søndagsmat for bakfulle: – Konsepter som dette finnes ikke i Norge, vi føler vi deler en hemmelighet.

Side 45

Nasjonal kinodistribusjon for masteroppgave

Masterklassen i film- og videoproduksjon på Dragvoll har jobbet med filmen i to år. 14. november har den premiere på kinoer over hele landet.

Side 40

Illustrasjon: Christian Høkaas

Statsmakt på speed

Stopp pressen! Nyheter med konsentrasjonsvansker kan være kuren mot klikkhysteri.

DANIEL GUANIO
Kulturjournalist

PRESSESTØTTE

«**20 emoji-kombinasjoner** du bare må kunne, og hva de betyr», «Det finnes en veeeldig god grunn til hvorfor du ikke skal spise i senga», «Slik gjør du din mann lykkelig!», «Jeg tenkte å åpne meg om min fortid som en smellefeit gris». Dette er ikke et utvalg vittige overskrifter jeg har improvisert for anledningen, men faktiske overskrifter fra det ferske, norske nyhetsnettstedet Buzzit.no.

Da regjeringen 8. oktober la frem sitt forslag til statsbudsjettet for 2015, kom det blant annet frem at pressestøtten krymper med 50 millioner. 50 millioner kroner mindre statlig støtte til avisene, og en 50 millionerkroners-dreining mot et mer markedsstyrt mediebilde.

Det er her Buzzit.no kommer på banen: En hyperaktiv og delingsbasert mikronyhetstjeneste i samme ånd som amerikanske BuzzFeed (som er inspirasjonskilden), utelukkende myntet på et publikum som leser nyheter for underholdningens skyld. Som Nordlys-redaktør Anders Opdahl sier til Morgenbladet (03.10.2014): «Vi har nok gjort noen feil, men vi har

regnet med at Buzzit kom til å bli problematisert, rett og slett fordi vi opererer i et minefelt med mange gråsoner.»

Problemet er med andre ord ikke Anders Opdahl eller resten av Buzzit-redaksjonen, men den internett-baserte samtidsdiagnosen «klikkhysteri». Den tvinger redaktører som Opdahl inn i sitt symbolske minefelt, den spiser grådig av vår kollektive oppmerksomhet, den tar strupetak på de tradisjonelle mediene, og den reduserer de økonomiske betingelsene for den ideelle, gravende journalistikken.

Buzzit.no kan på den måten være to ting samtidig: Journalistikkens reddende engel, og journalistikkens styggen på ryggen, med likhetstegn mellom økt inntektsgrunnlag og økt kulturpolitisk forfall. Slik paragraf 100 i Grunnloven formulerer det, påligger det statens myndigheter å «legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale», noe milli- onkutt i støtte og produksjon knapt kan sies å gjøre. Verre blir det når kuttene berører en demokratisk viktig bransje som for øyeblikket står på kanten av stupet.

Det er ingen stor nyhet at avisene sliter, hvilket bare gjør den tidligere nevnte 50-millionerkroners-dreiningen enda styggere: 26,2 millioner av disse er

tross alt trukket fra produksjonsstøtten, det vil si pengestøtten som avisene får til å trykke og produsere de fysiske avisene slik vi kjenner dem. Det gjør det lett å anta at Buzzit.nos over 40 000 Facebook-tilhengere bare vil øke.

Man kan spørre seg om demokratiet fungerer som det skal når den fjerde statsmakt blir avhengig av å dele kattebilder for å overleve

For hva skjer når papiravisen dør? Nettsidene vokser. Og hva skjer når nettsidene vokser? Det publiseres flere nyheter. Og slik går det sin gang: siden det publiseres flere nyheter, bruker leserne mindre tid på enkeltnyheter, og mer tid på flere nyheter om gangen. Avisene blir derfor avhengig av flere og flere og flere klikk for å finansiere antallet nyheter. Og resultatet? Det kan muligens se akkurat ut som Buzzit.no. Man kan spørre seg om demokratiet fungerer som det skal når den fjerde statsmakt blir avhengig av å dele kattebilder for å overleve. Eller mer passende formulert: «Se denne kvinnen kutte i pressestøtten. Det neste som skjer er helt utrolig!» Vi er herved advart.

Lidenskapelig litterat

Første gang du leser en god bok, føles som første gang du kliner, mener Tore Renberg.

LEVER FOR KULTUR: - Det er like naturlig å skrive som det er for datteren min å hoppe på trampolinen.

LITTERATUR

TEKST: **Vetle Henriksen**
FOTO: **Hans Fredrik Sundt**

Han begynte å skrive aktivt allerede som 13-åring. Nå er Tore Renberg en av Norges mest anerkjente forfattere. I forbindelse med lanseringen av sitt siste litterære verk *Angrep fra alle kanter* skal Under Dusken finne ut hvem denne mannen egentlig er.

– Jeg har hatt et veldig intenst og entusiastisk forhold til litteraturen helt fra jeg var liten, jeg slukte litteratur. Det stod tidlig klart for meg at jeg ønsket å bli forfatter. Det var like naturlig å skrive for meg som det er for datteren min å hoppe på trampolinen.

Den altoppslukende kulturlysten skinner gjennom hvert ord mens han

Eksplosive opplevelser

Litteraturen har alltid vært hans største lidenskap, men enhver som har satt seg ned med en av Renbergs romaner i fanget, har forstått at ei god plate er noe han virkelig setter pris på.

– Jeg har alltid spilt i band, helt siden jeg var 14 år. Da jeg dro til Bergen for å studere, var det veldig naturlig å se om det var et band å spille i. Jeg har alltid hatt behov for å skrive tekster til musikk, men så tok litteraturkarrieren av, og da gikk jeg heller den veien.

Selv om han ikke ble musiker, er musikken fremdeles en vesentlig del av hverdagen hans.

– Jeg hører på musikk fra tidlig om morgenen til jeg legger meg om kvelden. Likevel er jeg alt for glad i musikk til å kunne høre mens jeg skriver, eller når jeg leser for den saks skyld. Men alltid ellers!

Av hans mange kulturopplevelser er det noen som står ham ekstra nært.

– Mange av de beste kulturopplevelser er ofte de første. Du har antagelig sett bedre ting senere, men første gang du opplever å lese en god bok er som første gang du kliner. Det er ikke nødvendigvis fordi hun var fantastisk god til å kline, men det er noe spesielt

Tore Renberg

Alder: 42
Yrke: Forfatter
Aktuell: Med sin nye roman *Angrep fra alle kanter*

Hva er din største kulturopplevelse?

– Jeg så Hamlet på Rogaland teater for et par uker siden, og det var vilt bra. Jeg har mange godt kulturopplevelser, livet mitt har vært stappfullt av dem. Det er det jeg lever for: jeg elsker å se gode konserter, godt teater og lese gode bøker.

Hva er verdens største problem, og hva er løsningen?

– Herregud, whatever, jeg er ikke politiker. Det er opplagt at det er ulikhet og fattigdom. Hadde jeg vist hvordan jeg skulle løse det, ville jeg løpt til FN og sagt at «hey, I got it».

kan vi sammenligne med idrett: Skal du sette ballen i krysset like ofte som Steven Gerard, må du ha gjort det så

Da jeg leste *Forbrytelse og straff* av Dostojevskij som 15-åring, slo den inn som en vill eksplosjon i hele kroppen min

Tore Renberg

Forfatter

med første gang, og det gjør et stort inntrykk på deg. Da jeg leste *Forbrytelse og straff* av Dostojevskij som 15-åring, slo den inn som en vill eksplosjon i hele kroppen min.

Til framtidens forfattere

Etter mange år i bransjen har han god peiling på hva som kreves for å bli en god forfatter.

– Ønsker du å bli flink til å skrive, gjelder det å lese så mye som mulig. Det er det samme om du ønsker å bli fotballspiller: Du må se utrolig mange kamper, og det gjelder å lære av de andre. Du må til og med lese ting du ikke liker for å se hva andre holder på med.

Har du et indre ønske om å få en bok publisert, har Renberg tipsene som får fart på forfatterkarrieren.

– Det andre du må gjøre, er å skrive så mye som overhodet mulig. Igjen

utrolig mange ganger at du har automatisert det.

Store deler av Renbergs forfatterskap er inspirert av hendelser fra eget liv. Han mener det er nødvendig å ha sterke følelser for tekstens tema om den skal bli god.

– Det er viktig å skrive om det du liker. Det er en pompøs måte å si det på, men følg hjertet ditt og skriv om noe du kjenner du brenner for. Når alt kommer til alt, handler det om antall arbeidstimer. Jeg var veldig heldig som begynte tidlig, jeg hadde jobbet lenge og blitt kompis med språket. Det gjelder å sette seg ned å skrive, når du har kommet langt nok, flyter språket nærmest av seg selv. **UD**

Hør mer om Tore Renberg på radioprogrammet Bokbaren på dusken.no

FOTO: Daniel Osgren/flickr.com

Utvider trollmannsverden med tre nye filmer

FILM: Filmselskapet Warner Bros meddeler at den første filmen fra triologien basert på J.K. Rowlings bok *Fabeldyr og hvor de er å finne* vil ha premiere i 2016. Filmen skal regisseres av David Yates, som regisserte de fire siste Harry Potter-filmene. Boken på omtrent 50 sider er ment utvidelse av Harry Potter-serien. Boken skal

forestille en av Harry Potters skolebøker ved Galtvort. J.K. Rowling skal være med i filmproduksjonen. – Etter å ha oppholdt meg så lenge i mitt fiktive univers, vil jeg beskytte det, sa hun som en forklaring på sin beslutning om å skrive manuset, sier hun til nyhetsbyrået AFP.

Forbinder Ila og Brattøra

BYUTVIKLING: –Nå knyttes Ila og Brattøra sammen. Snart skal Nyhavna utvikles, og der er det snakk om en broforbindelse som vil koble seg mot Ladestien. Da har vi flere mil med tilgjengelig sjøpromenade, sier byplan-sjef Hilde Bøkestad i Trondheim kommune til Tidskriftet A.

I tillegg har det blitt strand, benker

Nasjonal kinodistribusjon for masteroppgave

Masterklassen i film- og videoproduksjon på Dragvoll har jobbet med filmen i to år. 14. november har den premiere på kinoer over hele landet.

HISTORISK: Masterstudentene på NTNU har laget skrekkfilm som premierer på halloween.

► FILM

TEKST: Amanda Roland
FOTO: Eivind Sandoddan Kise

Filmen *Utburd* - myten våkner ble først vist under Kosmorama internasjonale filmfestival i vår. Selv om filmen er ferdigstilt sier produsent Elias Nonås at det fortsatt er mye som gjenstår av promoteringen. – Det viktigste nå er at flest mulig

får sett den, sier Nonås. Vi må prøve å ikke drukne i mengden av filmer, sier han.

Manusforfatter Jonas Langset sier det han frykter mest er tomme stoler i kinosalene.

– Jeg føler meg trygg på at folk kommer til å like den, jeg er mer spent på om folk kommer og ser den i det hele tatt, sier Langset.

Førpremiere på halloween

Filmen *Utburd* er noe så sjeldent som

en trøndersk skrekkfilm laget av masterstudenter. I Trondheim får *Utburd* førpremiere på «halloween» 31. oktober. Den 14. november skal den settes opp på 16 kinoer, i blant annet Bergen, Trondheim og Oslo. Planen er å få distribuert den videre etter den første visningshelgen.

– Siden det er en skrekkfilm håper vi å kunne nå det faste publikumet som interesserer seg for sjangeren. Fordi vi er fra rundt om i landet, håper vi filmen blir å se mange steder, sier

regissør Astrid Thorvaldsen.

Langset håper det kan bidra til å øke interesse for trøndersk film.

– Dette er den første trønderske spillefilmen som er laget siden *Bør Børson Jr* (fra 1974 red.anm), så vi håper det viser folk at det finnes et bra og voksende filmmiljø i Trondheim, sier Langset.

– Vi er stolte og glade

Hege Biermann er markedssjef i det trondheimsbaserte distribusjonssels-

kapet Storytelling og står bak promoteringen av filmen.

– I utgangspunktet skulle *Utburd* vises i tre byer, men etter en visning var det flere som var interessert, forteller Biermann.

Hun sier *Utburds* videre liv avhenger av hvor godt den går på kino.

– Det som gjelder nå, er å holde den lengst mulig på kino. Etter det kan vi avgjøre hva som skjer videre med filmen, om det blir dvd for eksempel, sier hun.

Hun mener det er mye kreativt som skjer lokalt i filmmiljøet i Trondheim.

– Utdanningsinstitusjoner som NTNU ser at det er verdt å satse på. Det har blitt enklere å leve av å lage film, sier Biermann.

Psykologisk horrordrama

Utgangspunktet for filmen er overtroen om «utburd», barn som ble satt ut av sine foreldre for å dø og som senere kom tilbake for å besøke dem. Masterstudentene sier det er en psykologisk horrorfilm med et klassisk utgangspunkt.

– Det er fem unge mennesker som drar på hyttetur sammen, den ene er forfatter og skriver en bok om myten om utburd. Han forteller de andre historien, og etter hvert begynner ting å skje, forteller Thorvaldsen.

Inspirasjonskildene for manusforfatteren Langset har vært filmer som *De dodes tjern*, *Donnie Darko*, *Antichrist* og *The Shining*. Filmene har til felles at

FOTO: Wikipedia

Twin Peaks kommer tilbake

SERIE: Manusforfatter David Lynch har begynt å regissere en oppfølger til den amerikanske tv-serien *Twin Peaks*. Den nye sesongen er planlagt ferdig i 2016. Serien, som egentlig gikk ut av produksjon i 1991, hinter om en oppfølger når ånden til en av karakterne hvisker til en FBIagent at de vil ses om 25 år.

de benytter seg av en underliggende og ubehagelig stemning som skrekkelement.

– Vi prøver å ikke ha «katt i skapet-skvetting», men at det er noe som er mer genuint trykkende, sier Thorvaldsen.

Langset sier at inspirasjonen også har kommet fra virkeligheten.

– Jeg har hentet mye inspirasjon fra opplevelsen av å bli fortalt spøkelseshistorier da jeg var liten, og den følelsen av frykt man opplevde da, selv om man visste at det bare var en historie, sier Langset.

Nonås legger til at det har vært vik-

tig å ikke bare basere seg på skrekk i filmen. De er alle enige om at det har vært viktig å lage en film med karakterer man bryr seg om.

– Den kan både være morsom, trist, romantisk og veldig skummel. Det er jo en underholdningsfilm og vi vil at folk skal kose seg, sier Nonås.

Prøver å få *Utburd* til USA

Om planene etter *Utburd* sier skaperne at det ikke er noen vei tilbake fra å lage film.

– Det hadde vært gøy å ta en Morten Tyldum og ta turen over til USA, sier Thorvaldsen.

AMERIKANSK DRØM: Filmskaperne ønsker å få *Utburd* - myten våkner i USA.

Foto: Utburd

Ny masterfilm i 2016

Utburd-suksessen gjør at NTNU satser på flere spillefilmer.

Johan Magnus Elvemo er hovedveileder for masterstudentene ved film- og videoproduksjon ved NTNU, og sier prosjektet har gått over all forventning.

– Det er fantastisk at *Utburd* har kommet ut, det er artig for staben hos oss at vi klarer å produsere en spillefilm. Hele prosessen har vært utfordrende og spennende, sier Elvemo.

Han mener det som har skjedd med *Utburd* er helt unikt.

– Styrker lokalt filmmiljø

Tidligere har masterstudentene ved studiet laget kortfilmer og mindre produksjoner. Tanken om å lage en spillefilm kom fram som en måte å fornye masterprogrammet på. Fordi

Les anmeldelsen av filmen på dusken.no eller i neste utgave av *Under Dusken*.

Utburd har gått så bra, åpner det for flere spillefilmer innen masteren. En ny masterklasse er i gang med et nytt filmprosjekt.

– Vi håper filmen er ferdig våren 2016, men vi må anstrenge oss for at de neste filmene skal bli like bra. Det er ikke en selvfølge, sier Elvemo.

Hvis studieprogrammet klarer å produsere regelmessige filmer, mener

han det også kan bidra til å styrke filmmiljøet i Trondheim.

– Det er et rikt og aktivt filmmiljø i Trondheim utenfor NTNU. Midtnorsk filmsenter bidrar også til det, i tillegg fordeles pengene lokalt. Studentene bidrar til å styrke dette miljøet, sier han. **UD**

Ekspsherimentellll muzzikj

Bak et tilsynelatende utilgjengelig ytre skjuler den eksperimentelle musikken nøyaktig det både du og populærmusikken trenger.

TEKST: SIGURD MARTIN NORDLI OPPEGAARD ILLUSTRASJON: SYNØVE DAALAND

Selv om eksperimentell musikk kan virke vanskelig å forstå og tilfeldig (noe som skyldes at den faktisk er tilfeldig) er musikalske eksperimenter viktigere enn noen gang. I en tid der musikken masseproduseres, og vi til enhver tid er omgitt av nærmest uendelige mengder musikk glemmer vi lett hva musikk er. Musikk er en kunstform, og som all god kunst, skal ikke musikken bare være fin eller kul.

Maja Ratkje er en av Norges fremste samtidsmusikere og -komponister. Hun mener alle kan ha godt av høre på eksperimentell musikk.

– Det beriker livene våre. Vi har ikke godt av å bare bli servert noe vi allerede tror vi kommer til å like. Bredde og mangfold generelt er bra for menneskeheten, også innenfor musikk.

Et åpent sinn og nye perspektiver

Ratkje definerer eksperimentell musikk som musikk uten tanke på salgssuksesser eller sjanger-tilhørighet.

– Det er musikk som utforsker nye muligheter i klang, komposisjon og iscenesettelse, og utfordrer etablerte normer for framføringspraksis og sjanger-normer, sier hun.

Men for å få noe ut av eksperimentell musikk mener hun det er en forutsetning å møte kunst med et åpent sinn.

– I beste fall kan et møte med noe nytt, enten det er musikk eller annen kunst, få deg til å se verden eller din egen posisjon i den på en litt ny måte, sier Ratkje.

Hun tror det viktigste er at man befatter seg med kunst på en måte som man får noe godt ut av, om det er fordi det er noe som setter i gang andre prosesser, eller bare er besnærende å lytte til.

– Det er nok musikk der ute som bare behager eller er ment for underholdning, jeg ønsker ikke å bidra til det. Musikk kan være så mye mer.

Komposisjonsprosessen som eksperiment

Michael Francis Duch er leder for Nymusikk Trondheim – en interesseorganisasjon for samtidsmusikk, som jobber for å fremme kunstmusikk og lydkunst. I 2010 leverte han sitt stipendiatprosjekt «Fri improvisasjon – sjanger og metode» om improvisasjon i eksperimentell musikk ved Institutt for musikk ved NTNU, der han i dag er førsteamanuensis.

– Eksperimentell musikk er musikk som enten

Det er nok musikk der ute som bare behager eller er ment for underholdning

MAJA RATKJE

Samtidsmusiker og komponist

er improvisert eller komponert, der det klingende resultatet er uforutsigbart, sier Duch.

Denne uforutsigbarheten kan være tilstede mens den utøves, men også som en del av komposisjonsprosessen.

Duch forteller at 50-tallet regnes som starten på den eksperimentelle musikken. Da ble komponistene interessert i å gi større frihet til utøveren, og på den andre siden den såkalte tilfeldighetsmusikken.

– Noen var ikke spesielt interessert i improvisasjon og var til en viss grad mot det, fordi de mente at improvisasjon førte til et for subjektivt uttrykk. John Cage ønsket at det skulle vært nullstilt, der komponisten la til rette og utøveren fant måter å fremføre det på. De måtene det ble gjort på, ville han gjerne at skulle være distansert fra både komponist og utøver. Derfor kastet han for eksempel terning mens han komponerte. Andre, for eksempel Earle Brown, hadde bakgrunn som jazzmusiker og ville gjerne ha med improvisasjon i musikken sin.

– De laget partiturer der de selv ikke visste hva utfallet ville bli, sier Duch.

Samtidsmusikken er den samtidige musikken, musikken som blir laget nå.

– Man kan likevel kalle musikk fra 50-tallet samtidsmusikk, fordi den så er avhengig av hva utøveren legger i den, at den automatisk blir samtidig, sier Duch.

Tiltrekkes av det uforutsigbare

Hva synes du er så spennende med eksperimentell musikk?

– Dette uforutsigbare som er i grenselandet av hva man har kontroll over er kanskje det som tiltaler meg mest, sier Duch.

Han forsker på hvordan vi opplever og forholder oss til lyd i ulike rom, og hvordan det påvirker både utøver og publikum. En forskning som ofte foregår mens han spiller.

Hvordan skal man skille god eksperimentell musikk fra dårlig eksperimentell musikk? For Duch er det et spørsmål om musikken er et vellykket eksperiment eller ikke:

– Man må se på hva som er formålet med musikken er: Er det et eksperiment i den forstand at man tester ut noe som komponist, for eksempel at hvis jeg gjør dét og dét, vil det resultere i den og den lyden ligger det en slags grunnforskning i det som foregår? Eller er formålet at noen skal lytte til det, og at publikums reaksjoner blir en del av eksperimentet, spør Duch.

Fremmed heller enn utilgjengelig

For mange er samtidsmusikk og eksperimentell musikk vanskelig å forholde seg til. Noen kaller det plingplong-musikk, andre kaller det ikke musikk i det hele tatt. Duch prøver å unngå å fortelle folk hvordan man bør lytte til musikken.

– Hvordan skal man lytte til musikk i det hele tatt, eller se på et bilde eller lese en bok? Noe av det interessante er at folk får sine personlige assosiasjoner. Det viktigste er å stille åpent og få en opp-

levelse, sier han.

Duch mener at forholdet man har til eksperimentell musikk handler om hva man har vært utsatt for tidligere.

– Jeg vil vel påstå at eksperimentell musikk ikke er utilgjengelig. Mest sannsynlig er ikke kaffe noe man umiddelbart liker første gang man smaker det. Men det er vel noe man lærer seg å like, og liker det bedre etterhvert.

Han tror det kan føles utilgjengelig fordi det er fremmed.

– Vi skal ikke så mange år tilbake før taco var en ganske annerledes matrett. Slik sanseapparatet vårt fungerer blir den første reaksjonen på noe man ikke har sanset før at det er fremmed, sier han.

Driver utviklingen framover

Ratkje mener at det alltid vil være kunstnere med en trang til å gå nye veier, og med andre behov enn å oppfylle kriterier for hva som er trendy i sin periode. I billedkunsten har folk flest vendt seg til det eksperimentelle. Hun får stadig spørsmål om det hun gjør er musikk eller ikke, uten at det gjør henne noe.

– Det viser likevel at musikken er litt mer parkert i en mainstreamkultur, både klassisk konserverende eller markedsrettet, der det skal litt mer til for å oppsøke det nyeste.

Ratkje sier avantgarden er en forutsetning for alt som er populært, selv om dette også går begge veier.

– Det sier seg selv at å eksperimentere gir resul-

tater som driver utviklingen framover. Bare se på forskningen. Å lage noe nytt er ikke nødvendigvis det en komponist tenker mest på når ny musikk skal skapes. Fokuset er snarere på å lage noe som holder i seg selv, som gir en konsistens, som kan oppleves og i beste fall berike andre. Mange ganger tenker jeg at det er måten man setter sammen kjente objekter eller elementer på som skaper det nye, ikke objektene i seg selv.

Subjektiv skjønnhet

– Opplevelsen av det vakre er ekstremt subjektiv. I første omgang er det essensielt at man har tid. Det er vakkert å bruke tid på noe der man ikke blir avbrutt av hverdagsligheter. Kommunikasjonen som oppstår mellom den som skaper noe og den som opplever er også vakker. Alle kunstnere ønsker å kommunisere, selv de lager «kunst med pigger». Det estetisk vakre kan være veldig piggete i mine ører, mens støy og enkle sinustoner syns jeg er helt arkaisk vakkert, sier hun. **UD**

Dikterprest med superheltefaktor

TEKST: LINN EVJEMO FOTO: DASS

I tegneserien *Dass* følger vi en svært fri tolkning av mannen Petter Dass, som ikke lenger bare er «han presten som skrev salmer», men en eventyrer som opplever litt av hvert på sine reiser i Nord-Norge. Serien er skapt av John S. Jamtli og Vegard A. Skogmo, som begge kommer fra Helgeland og har bakgrunn i grafisk design og illustrasjon. Så langt er serien bare å få tak i digitalt, men den kommer ut i papirform juni 2016.

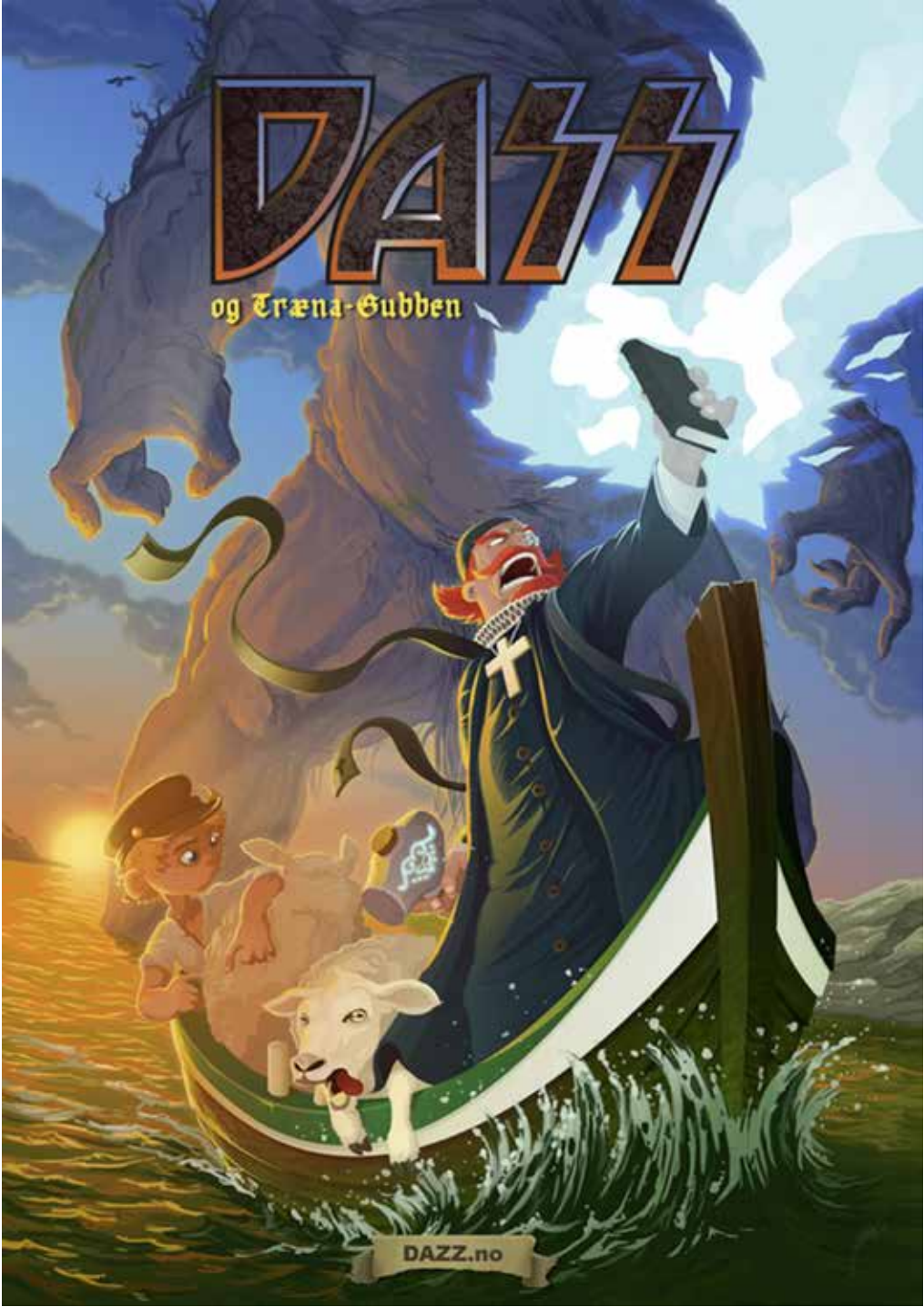
Handlingen utspiller seg på Helgelandskysten på slutten av 1600-tallet, og der har dikterpresten fra norsktime blitt en pompøs trolljeger. Det er han bygdefolk i nord går til dersom de har problemer av den overnaturlige sorten. Han stiller alltid uredd opp, og ved hjelp av kløkt i ren MacGyver-stil over-lister Dass både troll og sjamaner med en iskald ro og et svulmende ego.

Jeg har ingen uvidet kjennskap til Petter Dass, men det er helt uproblematisk når man leser serien. Det er nok små stikk her og der som går meg hus forbi, men dette må heller være en bonus for de som kjenner Petter Dass eller Helgeland godt. Framstillingen av den nordnorske naturen varmer underbevisst et nasjonalromantisk hjerte, og det særnorske fremheves også av at menneskene vi møter i serien snakker dialekt. Det krever kanskje litt tilvenning, men det er ikke mange sidene som skal til før man er helt inne i sjargongen.

I den norske tegneserien Dass har dikterpresten fra norsktime fått rollen som Nord-Norges Van Helsing

Selv snakker presten en slags gammelmodig dansk, noe som bygger opp inntrykket av at han tar seg selv i overkant seriøs. Det spilles mye på at det er en klar klasseforskjell mellom ham selv og lekfolket som ber ham om hjelp, og han har lite respekt for andres meninger. Det lille som foreløpig har kommet av serien gir oss en pekepinn på at egoet hans antakelig vil få kjørt seg etter hvert som serien utvikler seg, noe man snart begynner å glede seg til. Alle håper vel at hovmod står for fall.

Serien er visuelt veldig stilig. Menneskene er herlig karikerte, noe som setter den humoristiske tonen i serien. Særlig Petter Dass er perfekt portrettert som en arrogant og selvhøytidelig autoritet. Det er også rom for tolkning av karakterene, noe serieskaperne

viser ved å få med seg flere gjesteillustratører, blant annet i historien Dass får napp.

Så langt har det bare kommet noen få, korte historier i serien, og jeg skulle til tider ønske at de var lengre. Hver historie bruker gjerne mange sider på å bygge seg opp, men så er det brått slutt. Jeg er

dessuten typen som liker å krølle meg sammen i sofa-kroken når jeg skal lese bøker eller tegneserier, så det er synd at serien foreløpig bare finnes i digitalt format. Det er likevel en deilig smakebit på hva vi kan vente oss når serien kommer for fullt om to år. Det er bare å glede seg.

Rock og restemat med Familien

RESTETAPAS
Bakfullmat- Familien- Søndager fra klokka 16.
TEKST : MARIT ELISE LIEN FOTO: AMALIE STOKKAN

VI KOMMER TILBAKE: Familien serverer restemat, musikk og god stemning på søndag kveld.

Søndager kan være dagen for så mye. Noen ganger innebærer det å vaske. Denne søndagen rømmer et lite kollektiv fra ølvasking på Møllenberg, på jakt etter en enkel middagsmat og litt bedre stemning enn den spredt av fyllesyke medbeboere. Facebook sier at Familien er åpen fra klokka fire. Har de mat også? Vi bestemmer oss for å prøve.

Det er kaldt ute, og vi er takknemlige for å komme inn. Her er det godt og varmt. Det er tent lys på alle bordene og skinnsofaene ser innbydende ut. Ingen av oss har vært her på dagtid før og vi er spente på hvordan lokalet egentlig ser ut i dagslys. Heldigvis blir vi positivt overrasket, det ser både rent og ordentlig ut. Det lukter til og med litt klor. Riktignok sitter skoene litt fast i parketten her og der, men noen feste-rester må det kanskje være.

Man skulle trodd det var stille etter stormen på Familien en søndag ettermiddag, men her er rocken fortsatt på, og det er ikke bare vi som har krabbet oss ut for å finne mat og selskap. Slitne bøssebærere rundt ett bord og utvekslingsstudenter i en sofa. Folk som ler, som snakker om hunder, som snakker om biler. En mann med krøller leser en bok. Servitøren forklarer at maten blir levert klokka fem, det skal være tapas i dag, maten er forskjellig hver søndag. Siden vi er litt tidlig ute kan vi sitte og drikke gratis kaffe og spise mariekjeks. Vi slapper av, det er godt å sitte her og bli varm og glede seg til å spise. Vi tar skoene av og krøller beina opp i sofaen.

Halv seks bæres endelig matbrettene inn! De blir satt på bardisken og lukten av mat i aluminiumfolie brer seg i lokalet. Fem lange gutter med capser og luer i ymse varianter samler seg raskt rundt matfatet,

noen mumler gratis, her gjelder det å kapre godbitene. Vi ser oss litt rundt. Gratis mat, virkelig?

Joda, her er det bare å forsyne seg; oliven og fetaost, poteter med urter, små krepss og blåskjell, kjøttboller, kyllingvinger og spareribs. Vi legger opp maten på ikke heelt rene tallerkener og tar med en liten bunke servietter, bestikk er det ikke. Maten er god, restetapas, litt slapp kylling og god tomat saus. Hvor kommer den fra? Vi ler og spiser med fingrene, synes vi er på ferie, i Berlin eller Amsterdam. Steder som dette finnes ikke i Norge, vi føler vi deler en hemmelighet.

Hvor kommer maten fra? Vi ler og spiser med fingrene, synes vi er på ferie, i Berlin eller Amsterdam. Steder som dette finnes ikke i Norge.

Rocken er bytta med jazz, stemninga er rolige, det begynner å bli mørkt. Vi ser på LP-platene i taket og lurar på hvordan vi kan henge opp sånne hjemme. Vi har matteoppgaver å gjøre, vi skulle vært på trening. Vi har ikke lyst til å gå.

Kan vi komme tilbake neste uke, kan vi, kan vi? Håpet er at de fleste fortsetter å holde seg hjemme om søndagene, så vi kan ha sofaen på Familien nesten for oss selv også videre utover høsten.

MIN ANBEFALING

SIGURD OPPEGAARD
Kulturjournalist

Musikk er jævlig digg. Men strømming og bærbare musikkspillere gjør det mulig å til enhver tid misbruke enorme mengder musikk. Konsekvensen av dette er forferdelig. Vi, som musikkkonsumenter, hører bare på musikk for å oppnå noe, for å få oss i et bestemt humør eller stemning. Dette hindrer oss i å få de virkelig store lytteopplevelsene og i å se musikk for det det er: en kunstform. Og kunst skal nytes, ikke bare brukes.

Lytt til musikk

Sett deg ned med et musikkstykke du liker og lytt. Ikke hør, men lytt. Skru mobilen på flymodus og for en gang skyld, fokuser bare på musikken. Lytt til lydene, tonene og rytmene. Konsentrer deg om musikken, legg merke til dens betydning og åpne deg opp for det musikken gjør med deg. Du vil merke at en helt ny side av musikken åpner seg for deg, og kommer til å føre deg inn i et uendelig univers av fantastiske lytteopplevelser.

Ny musikk

Når du klarer å virkelig lytte til musikken, bør du prøve deg på nye typer musikk. Finn musikk du ikke har hørt på før, og som du tilsynelatende ikke forstår. Lytter du aktivt, til for eksempel samtidsmusikk eller frijazz, vil du klare å transcendere et utilgjengelig ytre, og nyte musikken på et høyere nivå enn bare som behagelige toner eller fengende rytmer.

Stillhet

Man trenger ikke høre på musikk hele tiden. Av og til er det både deilig og viktig å ta seg en liten pause. Konsentrer deg om det du faktisk driver med, eller la tankene fly uforstyrret og observere lydene rundt seg. Nyt stillheten på samme måte som du lytter til musikk. Da vil du oppdage at stillheten faktisk er den aller vakreste lyden.

Bærekraftig byggeprosjekt på Svartlamoen

Arkitekturstudenter fra NTNU starter denne høsten opp et nytt boligprosjekt sammen med Svartlamoen Boligstiftelse. Målet er å bygge boliger av bærekraftige og miljøvennlige materialer.

BOLIGNØD: Det trengs flere rimelige botilbud i Trondheim, mener daglig leder Kathrine Emilie Standal i Svartlamoen Boligstiftelse.

► BYUTVIKLING

TEKST: **Marit Elise Lien**
FOTO: **Anniken Larsen**

Byggingen skal foregå ved bruk av deltakerenes egen arbeidskraft, og så langt som mulig vil det brukes materialer som er lett nedbrytbare i naturen. Prosjektet vil gå over ett til to år, og det første som skal bygges er et felleshus hvor alle deltakerne bidrar. Fem grupper med familier eller samboere vil deretter få muligheten til å bygge sin egen eksperimentelle bolig.

– **God arkitektur kan ikke måles** Prosjektlederne Trygve Ohren og Haakon Haanes studerer begge arkitektur ved NTNU, og boligprosjektet på Svartlamoen vil være diplomopp-gaven deres. De har også tidligere jobbet sammen med fokus på liknende problemstillinger. Et av målene deres er å la folk få ta del i hele byggeprosessen.

– Vi mener det er noe feil i måten man tenker på i dag. God arkitektur handler først og fremst om menneskene som skal bruke bygningen, ikke hva som gir best utslag i et excelark, sier Ohren.

Prosjektet vil ha fokus på gjenbruk og bærekraftige materialer. Hypotesen er at om folk forstår sine omgivelser, vil de forholde seg til dem på en annen måte. Rene, naturlige materialer som folk er fortrolige med er derfor essensielt. Ohren forteller at de ønsker å la prosjektet være en kommentar til debatten om miljø og energisparing.

– Det er et svært ensidig fokus på hvordan man skal bygge og leve

SVARTLAMOEN:

• Svartlamoen er en bydel øst i Trondheim. Tidligere var dette et boligområde for fattige arbeidere.

• Det var lenge planlagt å rive husene her til fordel for industri, men gjennom mye engasjement klarte beboerne å bevare området som boligområde.

• Svartlamoen det blir nå ansett som en eksperimentell bydel og har siden 2001 vært regulert som byøkologisk forsøksområde.

miljøvennlig. Vi ønsker å vise at det finnes et annet miljøperspektiv i arkitekturen enn tykk isolasjon, sier han.

Flere rimelige boliger Daglig leder Kathrine Emilie Standal i Svartlamoen Boligstiftelse sier et annet formål med prosjektet er å skaffe flere rimelige boliger. Fordi Svartlamon ikke eies av privatpersoner, vil deltakerne kunne leie boligen de bygger til en rimelig penge etter at prosjektet er avsluttet, istedenfor å kjøpe den.

– Det er bolignød i Trondheim. Vi ønsker å bygge mindre og tettere boliger, og vise alternativer til hvordan folk i dag vanligvis bor, sier hun.

Standal forteller at hun daglig får oppringninger fra folk som mangler bolig og ikke vet hva de skal gjøre, det kan være både aleneforeldre, kunstnere og studenter.

– Vi ønsker å gjøre det lettere for disse menneskene, sier hun. **UD**

KREATIVE SJELER - Et absurd teater om dødsangst

Hva er ditt kunstprosjekt?
Jeg driver teatergruppen Tusen Struts sammen med Kevin Molid. Vårt slagord er: «Vi synes det er kjekt med teater som ikke er så innmari kjedelig. Dessverre finnes det ikke, og derfor må vi lage det selv.» Sjangeren er hysterisk barneteater for voksne. Nestleder Kevin Molid og jeg skriver alle tekstene for gruppen.

Hva jobber dere med nå?
For tiden jobber vi med manuset til vår fjerde forestilling, kalt *Presidenten*. Stykket følger livsløpet til en ekstraordinær mann og viser ham på sitt aller mest ordinære. Her tar vi opp tema som poli-

tisk kynisme, paranoia, dødsangst og selvbedrag.

Hvordan begynte prosjektet?
Tusen Struts ble startet av Kevin Molid og meg selv 2010. Vi hadde vært klassekamerater ved dramalinjen på Ringve videregående skole, og ønsket å fortsette med teater, men på våre egne premisser. Vi mener begge at det eksisterer et tomrom mellom strømlinjeformet og konformt institusjonsteater og ytterliggående og taktløst avantgarde-teater. Hensikten med Tusen Struts var å være en frisk pust i teatermiljøet som er med å fylle dette tomrommet.

Hvem ønsker dere å nå ut til?
Målet vårt er teater som spiller på en grunnleggende humor som finnes i absurdismens gjenkjennelige distansering av livet, og i typete karakterer som har familiære trekk for de fleste av oss. Sånn sett vil Tusen Struts nå ut til alle som vet og de som ikke vet, at de trenger å presses opp i et absurd teaterhjørne og få hverdagen flakset opp i trynet på seg til de enten griner eller ler. Eller begge deler. Helst begge deler. **UD**

I hver utgave presenterer Under Dusken en kreativ trondheimsstudents prosjekt.

ANMELDELSER

Sunn O))) har samarbeidet med Scott Walker, søstrene Lily & Madeleine skaper deilig folkpop sammen og T.I. er tilbake med nytt album.

SCOTT WALKER + SUNN O))) SOUSED

TEKST: LUDVIG FURU
FOTO: GAST BOUSCHET/4AD

Scott Walker drar Sunn O))) i en ny og spennende retning.

Kongene av drone-doom er aktuelle med et nytt samarbeidsprosjekt, denne gangen med den eksperimentelle vokalisten Scott Walker. Han er kjent for sin særegne barytonstemme og sin oppsiktsvekkende karrierevei, fra popikon på 60-tallet til avantgardemusiker på 90-tallet.

Albumet åpner overraskende med et fantastisk melodiest og harmonisk part der Walker skinner som en sol. Det fungerer som en kontrast til det dunkle som preger resten av albumet. Det er likevel noe antiklimatisk at albumet starter så oppsiktsvekkende, og ikke har noen andre like tydelige særpreg utover.

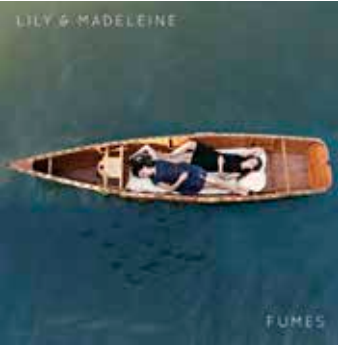
Den anstrengte og mektige klangen i stemmen til Walker gjør seg glimrende sammen med Sunn O))) sine mørke droner. Han fremstår som en dommedagsprofet i en okkult sermoni. I spor som «Herold 2014» er derimot teksten og lydproduksjonen mer innadvendt. Det framstår som en emosjonell og depressiv indre monolog. De industrielle, perkussive lydene og skitne gitarriffene virker som forstyrrende elementer i psyken til Walkers karakter.

«Fetish» er et av albumets høydepunkter. Vokalen står på egne ben i et spinkelt lydlandskap i første halvdel, før en drone med en korstemme bygger opp til et klimaks. Den beveger seg inn i et rytmisk parti, som er noe uvanlig for Sunn O))). Den messeaktige stemningen kan minne om eldre Swans-låter. Bruken av synthesizer står også mer sentralt enn før. De avanserte lydlandskapene er produsert på en god måte og gir musikken et lite preg av postrock.

De fornyer signaturen sin på en lite drastisk måte, som både tilfredsstiller fans som vil ha mer av bandet de kjenner fra før og de som vil se Sunn O))) i nytt lys. Hvis du har hatt store forventninger til dette samarbeidsprosjektet, blir de sannsynligvis innfridd.

LILY & MADELEINE FUMES

TEKST: HÅVARD HARALDSEN
FOTO: ASTHMATIC KITTY RECORDS

Tilfreds med middelmådighet.

Lily & Madeleine er en folkpop-, søster-duo fra Indianapolis, USA. I fjor ga de ut sitt selvtiluterte debutalbum, og 27. oktober slippes deres andre album, *Fumes*. Oppfølgeren virker som et sprang framover for duoen. Den er mer gjennomprodusert og forseggjort, og inneholder modne stemninger fra to talentfulle, unge artister som har skutt ut fra hjembyen sin til verdensscenen hurtig og elegant. Det som gjør Lily & Madeleine til noe utenom det vanlige er den sømløse, uanfektete og sammenvevde lyden av søstrenes stemmer.

Stemmene deres har to vidt forskjellige personligheter, som gir musikken en spennende dualisme. En lys og rund folk- og singer-songwriter-klang, og en mørk og grovere, lett rocka motpart. De flettes så godt inn i hverandre i tette harmonier, at den ene aldri dominerer den andre. Begge bærer alltid like mye av den musikalske vekten og former låtene med sin karakter.

Dessverre er plata likevel noe inkonsekvent når det gjelder kvalitet. Enkelte av låtene bekrefter bare de fordommene jeg vanligvis har mot artister i denne sjangeren: At de bare er enda et par stereotypiske hipsterjenter som lager drømmende visesanger. Men så kommer det noen låter som treffer kjempegodt, og overbeviser meg om at disse jentene virkelig er inne på noe bra. De er svevende og hjemsøkende, med enkle, men fascinerende melodier. I låter som «Can't Admit It» males det stemninger som passer bra til en tekopp foran vinduet, mens du ser på trærne skifte farge utenfor.

Dette er en forestilling som også preger albumets sinnelag i sin helhet. En avslappet og passiv holdning, hvor man flyter på bølgene og observerer omgivelsene. «Complacency is the currency / good enough is enough for me» synger søstrene i åpningslåta «Fumes», noe som oppsummerer albumet veldig godt. Plata er hverken skikkelig bra eller særlig spesiell. Men den er bra nok, og jeg kan egentlig være tilfreds med det.

T.I. PAPERWORK

TEKST: TORE KALLEBERG
FOTO: GRAND HUSTLE/COLUMBIA RECORDS

Kjedelig papirarbeid.

Det narrativtunge konseptalbumet *Paperwork* omtales av T.I. som et synergisk prosjekt, hvor han selv håndterer trap house-aspektet, og Pharrell Williams art house-aspektet. T.I. har hatt mer tid enn før til å perfektionere albumet, og sammenvever historiene som kapitler i en tidløs film. Legg til hele 13 gjestartister, to av de heiteste produsentene i gamet, DJ Mustard og Mike WiLL Made It, og over 60 minutter spilletid. Da skjønner du at albumet er et helhjertet og storsatsende forsøk på et epos som skal gi ekko i generasjoner. T.I. har innkalt storegutta og gått for storeslem. Dessverre får man aldri et festmåltid av å koke suppe på spiker.

Pharrell fungerer både som medprodusent og gjestartist, men er dessverre platt og forglemmelig til tross for alle hans minneverdige utgivelser med N.E.R.D. Det er søvndyssende kjedelig og forutsigbart, og T.I. befester sin posisjon som en rapper hip-hop-fans ikke gidder å høre på. Ei heller forstår seg på; Det fremste bevismaterialet er kanskje tidenes svakeste disselinje: «Say your dick so little she can fit it in her a**hole».

Det nærmeste vi kommer høydepunkter er når T.I. blir stilt i skyggen av langt mer talentfulle Young Thug og Lil Boosie. Selv Iggy Azalea har bedre linjer og flyt, og verken Usher eller Chris Brown får jamret ut en brøkdel av det vi vet de er i stand til. «New National Anthem», til tross for tidsriktig tematikk og budskap, fremstår opportunistisk og med svakere struktur enn en middels dårlig Ylvis-sketsj. Albumets siste spor, «Let Your Heart Go», er også det beste, med etterlenget melodi og følelse, skrevet og gjestet av R&B-geniet The-Dream. Forhåpentligvis kommer det en kuttet versjon, uten T.I.s rapping. Han trekker lytteropplevelsen ned til et nivå ingen av de involverte fortjener.

Ujevn kjønnsfordeling i musikkbransjen

24. og 25. oktober går Feminalen av stabelen på Rockheim. Under Dusken har snakket med festivalsjef Sarah Winona Sortland og debattansvarlig Sunniva Skjøstad Hovde, to av jentene bak Trondheims nyeste musikkfestival.

ARRANGØRER: – Hvis Feminalen i 2020 ikke har fått utjevnet kjønnsbalansen, og vi fortsetter å bare booke kvinner, da tenker jeg at man kan arrestere oss.

► FESTIVAL

TEKST: **Ulrik Antoniusen Halmøy**
FOTO: **Silje Krager**

Først og fremst - hvorfor har dere startet opp Feminalen?

S: Det startet med et selskapelig diskusjonsforum på internett hvor kvinner diskuterer hvordan det er å være kvinne i dagens samfunn. Der var det en som hadde hisset seg litt opp over at det ikke er flere kvinner som blir booket til musikkfestivaler og ujevn kjønnsfordeling. Også var det en som sa «Åh, fader heller, skal vi ikke bare lage en festival i Trondheim så vi kan booke alle de bra artistene vi liker?»

Og det var ikke en av dere?

H: Njaaa, jeg husker ikke akkurat hvem det var. Det ble vel egentlig bare lagt ut som en åpen invitasjon

til alle, et slags allmøte hvor vi diskuterte litt hva vi vil med festivalen og hva vi vil fokusere på.

Så det var dere som satt sammen styret?

S: Ja, men vi satte ikke faste roller i starten. Jeg har jo tittelen «festival-sjef», men det har aldri vært noen nødvendighet for det egentlig, alle er så gode på bare å gjøre det de skal.

For min del synes jeg det bare er tull at det skal være så store forskjeller mellom mann og kvinne

SARAH WINONA SORTLAND
Festivalsjef, Feminalen

Det er veldig selvdrevet, føler jeg. For vi egentlig hadde kommet i gang så hadde Kristin (journ.anm: Kristin Jensen, økonomisjef) sendt ut flere

søknader om støtte, og så fikk vi plutselig 40.000 her og 20.000 der. Så da tenkte vi: «Åja, men da må vi jo bare lage festival, da!»

Vi kommer inn på ulike innspill i sommerens debatt angående kjønn i bookingbransjen. Det har blitt skrevet mye fram og tilbake om hvorfor det er en stor overvekt av menn blant artistene på nesten samtlige festivaler.

På lørdagen på Feminalen blir det arrangert to paneldebatter med titlene «Hva er god musikkjournalistikk?» og «Let's talk about sex!». Begge skal ha

fokus på kjønn og kvinners stilling i musikkbransjen.

Tror dere det kommer til å bli høy temperatur under debattene?

H: Det håper vi! Men vi ønsker ikke en polarisert debatt. Hittil synes vi at debatten, i hvert fall i media, har vært ganske polarisert, hvor det har vært de gamle gutta mot de unge feministene. Det kan jo være morsomt det, men det er ikke så veldig fruktbart. Vi ønsker å ta det opp et nivå der det blir relevant også for menn å diskutere kjønn. Vi ønsker at det skal bli en nyansert og fruktbar debatt uten moraliseringer.

Vi stopper opp når vi kommer til Gramo-statistikken som ble offentliggjort 6. oktober i år. Der kommer det fram at av 17,3 millioner utbetalte

kroner for radiospilling av norsk musikk i 2013, gikk kun 2,9 millioner av dem til kvinnelige artister.

S: Det er ganske store forskjeller, påpeker Sortland, bare på radiospilling. Hvilket er ganske interessant fordi mange tror at det er mye mer balansert enn det egentlig er. Kanskje må man telle litt innimellom, for å faktisk se hvor store forskjeller det er snakk om. Det er ingen grunn til at de skal være der lengre. Derfor håper vi selvfølgelig at det kommer mange menn på festivalen også, jeg blir lei meg hvis det bare kommer kvinner.

Hovda understreker at målet med festivalen er at det skal bli en bedre kjønnsbalanse i musikkbransjen.

S: Vi ønsker å vise frem at det finnes vanvittig mange flinke kvinnelige musikere der ute. For min del synes jeg det bare er tull at det skal være så store forskjeller mellom mann og kvinne. Vi var jo ikke sikre på hvordan vi skulle løse kjønnsfordelingen blant artister i begynnelsen, om vi skulle booke 50/50 eller hvordan vi skulle gjøre det.

FEMINALEN

- Feminalen arrangeres for første gang 24. og 25. oktober i år. Festivalen ønsker å synliggjøre og hedre dyktige kvinner i musikkbransjen.
- Fredag er det fri aldersgrense, og lørdag er det 18 års aldersgrense.
- Festivalen avholdes på musikkmuseet Rockheim.
- Razika, Frk. Fryd, Sandra Kolstad, Ida Maria, KUUK og Thea Hjelmeland opptrer under festivalen.
- I tillegg til konserter består Feminalen av paneldebatter, klubb, bestillingsverk og fotoutsillingen «Vi driver hor»

Så fant vi ut at nei, vi gønner på med bare kvinner, fordi vi vil vise at kvinner kan bli nye forbilder som artister, ikke bare som kvinner. Bare blant de som ligger på et prisnivå innenfor vårt budsjett er det så mange å ta av, det er så mange flinke folk.

Er det ikke litt kontraproduktivt å bare booke kvinnelige artister til festivalen?

H: Du kan se på det sånn at hvis Feminalen i 2020 ikke har fått utjevnet

kjønnsbalansen, og vi fortsetter å bare booke kvinner, da tenker jeg at man kan arrestere oss, men akkurat nå mener vi at det trengs en slags oppvåkning eller innsprøytning. Det viser seg jo at flest menn hører på mannlige artister, mens kvinner hører på begge deler, så du kan se på det her som et bidrag på vektskålen for å vise at kvinnelige artister er relevante for alle. **UD**

Feminalen - Dette bør du få med deg:

Tekst: **Vilde Boberg Svineng**

Arkivfoto: Eirik Indregaard

Bestillingsverket: Ida Maria

Feminalens bestillingsverk leveres av Ida Maria. Hun framfører ferske låter som kan knyttes til festivalens tematikk, men også eldre materiale. Hennes mest kjente låt «I Like You So Much Better When You're Naked» passer ypperlig som lydspor til en festival som tar opp temaer som likestilling og sex. Vi vet at du kan teksten, og forventer derfor allsang fra publikum og energisk dansing fra Ida Maria. Det må jo bli bra, for hvem andre enn Ida Maria kan få med seg selveste Iggy Pop på en remix av «Oh My God»?

Paneldebatt: «Let's talk about sex!»

Feminalen holder også paneldebatter under festivalen, og en av disse tar opp problemstillinger som: Er det fortsatt provoserende å spille på sex, og hvorfor får noen kred for å være sexy mens andre blir kritisert for det? Dette, og spørsmål som «Er rumpa til Nicki Minaj mer kjent enn musikken hennes?», er noe vi alle lurer på. Noen av de som stiller til debatt er burlesque-danseren Caroline Andersen, Razika og musikkjournalist i P3 Trine Sollie. Med Snorre Valen som ordstyrer kan dette bli en riktig så interessant debatt.

Foto: Jarle Nausvik/Gulltaggen

Razika

Jentene i bergensbandet Razika har tidligere uttalt at de er lei kroppspresstet i musikkbransjen. De vil helst slippe å kle av seg ullgenser, men akkurat denne lørdagen blir de nok nødt til det. Razika spiller nemlig svært dansevennlig musikk som garantert vil få deg til å glise av glede. Bandet er også aktuelt med nytt materiale, og deres seneste singel «Gi meg, gi meg, gi meg» vil få både østrogen og testosteron til å bruse i Rockheims lokaler.

Sandra Kolstad

Feminalen har vært flink til å booke aktuelle artister. Sandra Kolstad har nettopp sluppet sin tredje fullengder *Zero Gravity State Of Mind*, og det er nydelig. Den berlinbaserte artisten er ikke redd for å eksperimentere med musikk. Hun er glad i elektronika, trommer, synthesizere, og det hele blir akkompagnert av hennes særegne vokal. Vi håper at Sandra vil slå oss i bakken med sitt majestetiske og eksplosive lydbilde. I tillegg til kritikerrost musikk, er hun kjent for sine visuelle sceneshow. Hva det innebærer, er det bare en måte å finne ut av.

KOMMENTAR

VANJA THRONES
Musikkredaktør

FORDI VI TRENGER FLERE JENTER

Hvorfor er vi opptatt av kunstnerens kjønn? Eller studentens, butikkmedarbeiderens eller lærerens for den saks skyld. Er det forskjell på det som produseres av for eksempel en kvinnelig og en mannlig musiker? Nepp. Så hvorfor diskuterer vi kjønn?

Fordi kjønn gjøres relevant i så mange sammenhenger i samfunnet. Media er spesielt glad i å fokusere på kjønn, men media er også veldig glad i å selge aviser, reklameinnslag og få klikk. Andre samfunnsaktører og instanser setter også kjønn på dagsorden ved hjelp av kvotering.

Egentlig har jeg aldri vært tilhenger av kvotering i noen som helst sammenheng, og lurer rett og slett på om det kan være kontraproduktivt?

Jeg har selv vært i situasjoner der jeg har fått det jeg harpekt på fordi jeg var jente, der jeg kun har vært tilstede i kraft av være kvinne. Aldri har jeg fått noen begrunnelse for hvorfor akkurat jeg som jente trengtes, det er alltid på grunn den mystiske «Vi trenger flere jenter!». Da jeg var yngre slukte jeg det råt og frydet meg over å kunne passere gutter åpenbart bedre rustet enn meg. Jeg hadde ingen problemer med kommentarer som «Åh, det er bare fordi du er jente, ass», eller «Du veit hvorfor du fikk den jobben, ikke sant?». Jeg gliste råt av alle de skuffa gutta jeg passerte og tok kommentarene på strak arm.

I ettertid har jeg reflektert mye over dette. Jeg har aldri blitt fortalt hvorfor jeg som jente er verdifull. Og det synes jeg er urettferdig overfor begge kjønn. Fordi jeg aldri har fått en ordentlig begrunnelse, skjønner jeg heller ikke grunnen til at man kjønnskoterer, og ikke heller verdsetter egenskaper og dyktighet. Fordi jentene trenger hjelp til å forstå sin egen verdi?

Men hvem er det egentlig som trenger hjelp til å forstå? Jentene selv, eller et eller annet gubbevelde?

Forhåpentligvis kan de som lever nostalgisk i de glade 50-åra snart røykes ut av en ny generasjon. En generasjon som ikke synes kjønn er relevant, men kunnskap, engasjement, dyktighet og menneskelige egenskaper.

Radio Revolt er en radiokanal av og for studenter i Trondheim. Vi har et bredt spekter av programmer med en variert og spennende musikkprofil. Du kan streame oss på Dusken.no og laste ned våre podcast på iTunes.

dusken.no/radio

MANDAG:

16.00-17.00
postBluesKollektivet
Musikk - Rock

17.00-18.00
Alle elsker mandag
Humor

TIRSDAG:

16.00-17.00
Popstase
Musikk - Pop

17.00-18.00
Live
Konsertmagasin

18.00-20.00
Blyforgiftning
Musikk - Metall

20.00-21.00
Bokbaren
Litteraturmagasin

ONSDAG:

15.00-16.00
Hagelangs
Musikk

16.00-17.00
Harselas
Humor

17.00-18.00
Ctrl+Alt+Delete
Spillmagasin

18.00-19.00
Reservebenken
Sport

TORS DAG:

18.00-19.00
Uillustrert Vitenskap
Populærvitenskap

20.00-22.00
Filmofil
Filmmagasin

FREDAG:

15.00-17.00
Nesten Helg
Aktualitetsmagasin

17.00-18.00
Irie Radio
Musikk - Jamaikansk

18.00-20.00
Feber
Musikk - Hip-Hop og R&B

20.00-21.00
pink/noise
Musikk - Pop og støy

LIVE - Tirsdag 17-18

Har du noen gang hatt et brennende ønske om å dra på en konsert kun for å bli evig skuffet da konserten var utsolgt? Er du en av dem som heller hører på liveversjoner av låter enn studioversjonen? Skulle du gjerne fått med deg mer av det Trondheims konsertscener har å by på, men er usikker på hvor du skal henvende deg? Fire studenter som lever for musikk gir deg all informasjon du trenger og utgjør musikkprogrammet Live.

Live er Radio Revolt sitt konsertmagasin, laget av og for konsertgjengere. Med ukentlige anmeldelser, liveopptak og stemningsrapporter fra Trondheims konsertscener er Live et uhytidelig program, med rom for musikkrelaterte digresjoner, relevant skitpreik og mengder med kvalitetsmusikk.

Med artister som Jarle Bernhoft, Susanne Sundfør, Highasakite, The Fjords, Torgeir Waldemar, Kvelertak, Kings of Convenience og

TheBandCalledOh!, for å nevne noen av artistene vi har gjort opptak av opp gjennom årene kan vi garantere god kvalitet. Og listen blir bare lengre og lengre for hver dag som går.

Hver tirsdag leverer vi anmeldelser av ukens konserter, du får høre ferske konsertopptak og vi diskuterer hvorvidt vi synes artistene leverer. Er dette noe for deg? Hør på oss da vel! Du finner oss på Dusken.no/radio/live.

SPITPOSTEN

HVORFOR BLE ELFANTEN DREPT???

Foto: Victor Dubreuil

– Århundrets mest beste budsjett hittil noensinne gjennom tidende, ever.

SPITPOSTEN GIR DEG STATSBUJSJETTET DU VIL HA, MEN IKKE FORTJENER

– I dette budsjettet har vi vektlagt fleksibilitet, både med tanke på regler og moralske prinsipper, forteller Johan Møkkerbakken, budsjettansvarlig for Spitposten.

PENGER TIL SAMLOKALISERING
Regjeringen har tidligere signalisert at strukturen i høyere utdanning skal rasjonaliseres. Spitposten ønsker å videreføre dette og gir derfor gi friske midler til å få gjennomført flyttingen av Dragvoll så fort som overhodet mulig.

– Vi øyner mulighetene for stordriftsfordeler, og ønsker dermed å flytte alt til Gjøvik campus Bali, hvor man allerede har studier i exphil og sosialantropologi. Det blir noe mer pendling, men da kan de i det minste ikke lenger klage på innetemperaturen eller mangelen på «etniske» personer. Spitposten ønsker også å gjenbruke Dragvolls eksisterende fasiliteter.
– Det blir studentboliger. Og med daukjøttet sendt ut av byen for å steike på Bali, vil også trykket på leieprisene ellers i byen gå ned. Alle unntatt bolighaiene tjener på det,

forteller Møkkerbakken.

LOVER ØKONOMISK BEDRING
Norge kom godt ut av finanskrisen, men Spitposten ønsker likevel å presse næringslivet og høyere utdanning til å gjennomføre nødvendige strukturelle reformer.
– Den norske arbeidsstyrken er for gammel. Gjennom opparbeidede fordeler og gunstige huslån har 40+-demografien bygd seg store formuer. Dette driver yngre, penere mennesker ut av både bolig- og arbeidsmarkedet, siden ingen tørr å sparke gamle Lars. Den idioten kan ikke bruke en prosjektor engang.
Det foreslås derfor å innføre en ny levealdersjustering.
– Levealderen må ned. Det kan gjøres på en skånsom måte, for eksempel ved å fortelle dem at de skal på /Skal vi danse/ og så sende dem utfor et stup med en kjelke, slik samene gjorde før i

tiden. Dette vil føre til en gradvis overgang til en mer robust kunnskapsøkonomi.
Forslaget bifalles av studenttillitsvalgte ved Humanistisk fakultet, som endelig ser håp for å få forelesere som ikke bruker gul Comic Sans på blå bakgrunn. Analytikere ved NHH mener dette også kan føre til kostnadskutt i NRK, siden Gullrekka etter hvert blir overflødig.

NY GIV FOR MEDIEBRANSJEN
I Spitpostens budsjett foreslås det å kutte pressestøtten med inntil 120 prosent. Dette skal muliggjøres gjennom en særskatt på medieproduksjon.
– Dermed vil pressebedriftene få de rette incentivene til å være ærlige med seg selv, komme ut av skapet og si: «Du vil aldri tro hva denne nordfjordingen gjør med den stakkars sau». Vi lever i 2014. Ingen burde nektes å leve som den de egentlig er.

Redaksjonen foreslår også å innføre obligatorisk kvotering av menn inn i styrene til medieselskap. Dette til sterke protester fra redaksjonen til Spitpostens reklamebilag, som etter hvert utgjør over 98 prosent av avisen.
– Det har vært en tendens til aviser med mye bilder, og det er fint, men også menn leser aviser. Vi har også merket oss at det redaksjonelle arbeidet lider under gjentatt sutring om menstruasjonssmerter og pappakomplekser. En mer mangfoldig ledergruppe vil føre til produkt man faktisk ønsker å bruke tiden sin med, og ikke bare tar med hjem fordi det ser pent ut.
Andre momenter i budsjettforslaget er økte bevilgninger til forbyggende arbeid mot korsang. Kormiljøene i byen har reagert med høylytte, nasale protester. Dette førte igjen til at Spitposten oppjusterte denne rammen med 20 millioner i siste liten. **SP.**

»Statsbudsjettet ble nok en gang et dvergmål

REGISTRERER....
... AT BUZZIT OG EBOLA EGENTLIG ER SAMME GREIE
... AT APROPOS BUZZIT: DE STJELER VISST MASSE MATERIALE
... AT VI VENTER PÅ Å BLI AVSPIST
... AT IKKE FØRSTE GANG NORDLYS STJELER MATERIALE OG PUBLISERER DET SOM REDAKSJONELT INNHOLD
... AT DU VET HVEM DU ER, JØRN.
... AT TV-AKSJONEN JOBBER FOR VANN TIL U-LAND
... AT DET NESTE BLIR VEL ALKOHOLEN FOR POLEN
... AT DERETTER BLIR DET KUKA FOR UKA
... AT TIL SIST IGUAN FOR IRAN
... AT JÆVLA NØRDS, KAN DE IKKE DRIKKE ØL ISTEDET
... AT ELLER BARE KAKE DA
... AT TIGGING ER GREIT SÅ LENGE KIRKENS NAUDHJÆLP STÅR BAK
... AT SIDE 6 ER LAGD FOR TUSJING
... AT NOEN PÅ INTERNSIDENE TIL ISFIT HERMER ETTER SPITDVERGEN
... AT WE ARE WATCHING YOU
... AT BIDRAG TIL AVBYRÅKRATISERINGS-KUTT
... AT SNAKKER OM PAPIRFLYTTERE: ELENA HAR FÅTT SPALTEPLASS
... AT TAR OVER ETTER RINDAL
... AT HVITLØK FUNGERER SOM EMULGA-TOR
... AT IDA VIE, DAGLIG LEDER FOR FAMILIEN
... AT USKYLDIGE SLUTFACE
... AT DET ER BARE EN FASE
... AT HIGHASAKITE VAR «HIGH AS A KITE»
... AT DE ER ET BEVIS PÅ AT VI ER VERDENS KJEDELIGSTE GENERASJON
... AT DE ER INDIEPOPENS DJ BROILER
... AT THE NATIONAL ER INDIEROCKENS NICKELBACK
... AT BERNHOFT ER SOULENS ØYSTEIN SUNDE
... AT THE AVENGED SEVENFOLD ER METAL-LENS REBECCA BLACK
... AT IRON MAIDEN ER SAMME SJANGERS DDE
... AT BURZUM ER SAMME SJANGERS JUSTIN BIEBER
... AT THE FALLS ER POSTPUNKENS THE FALLS
... AT MAT ISTEDEFOR BOMBER
... AT SIER EN REDAKSJON MED KG-ANNON-SER, MEN INGEN MAT
... AT VERSTE FRIVILLIGE VERV EVER
... AT NESTE GANG BLIR JEG FRIVILLIG SULTENDE BARN I AFRIKA
... AT UNNSKYLD, DET HETER VISST ERNÆRINGSMESSIG UTFORDRET NÅ
... AT BOTOX: NÅ SOM VIAGRA
... AT STUDVEST SOM STIRRER
... AT KJØLESKAPET MÅ VASKES, OG FYLLES FOR DEN DEL
... AT SELV REKLAMEBILAGET HAR STUDENTBUDSJETT
... AT PORNO OG GIGANTPENISER

Kulturkalenderen

Returadresse
Under Dusken
Singsakerbakken 2e
7030 Trondheim

21. oktober - 4. november / redan lukter kul

TIRSDAG 21. OKTOBER

Antikvariatet

Klokka 18.15: Evang Reinton stiller seg opp på Vitenskapsteoretisk Forum for å prate om modernitetens minnekriser og litterære erindringsbilder.

Dokkhuset

Klokka 20.00: Tone Åse og Tomas Strønen, samt Honest John er mer enn tre stykker, og spiller musikk.

Moskus

Klokka 21.00: Internasjonalt selskap når Mando Saenz gjester Moskus. Født i Mexico, oppvokst i USA. Gitt ut seks plater, tar med noe fra alle opp på scenen.

Olavshallen

Klokka 20.00: Stephen Merchant på Trondheim Comedy Festival. Høy, lang og langt fra bakken, det er Merchant. Men han er også morsom.

Samfundet

Klokka 19.00: Quiz i Edgar. Hvem var Edgar?

ONSDAG 22. OKTOBER

Nova Kino

Klokka 18.30: Trondheim Filmklubb presenterer *Fish Tank*. En dramafilm om femten år gamle Mia, som får en ny hverdag når moren tar med en ny kjæreste hjem.

Rockheim

Klokka 19.00: Slippkonsert med Betatt. Visepop på trøndersk og møresk.

Samfundet

Klokka 19.00: Samfundsmøte: «Sammenlåing av studiestedene i Trøndelag?». Allværsjakke på Dragvoll? Kokainstriper på Stripa? HÆ?

Klokka 19.00: Bokstavelig Talt: Litterær diskusjon om Anne B. Ragdes *Jeg har et teppe i tusen farger*. Flamingoer og helikopterferd.

Trondheim Folkebibliotek

Klokka 19.30: Kriminell festaften med Sigbjørn Mostue, Johnny Brenna, Hans Olav Lahlum, Chris Tvedt og Elisabeth Gulbrandsen.

TORSDAG 23. OKTOBER

Frimurerlogen

Klokka 19.30: Det morsomste fra New York kommer til Trondheim: Andrew Schulz, James Adomian og Ricky Velez.

Samfundet

Klokka 20.00: Green Sky Accident, bestillingsverk på Samfundet. Bandet har komponert noe helt eget for konserten. Klokka 22.00: Goylem Space Klezmer: Så undergrunn at man trenger lommelykt.

Trondheim folkebibliotek

Klokka 18.30: Reflekterende samtale om nabofenomenet og internasjonale forhold.

FREDAG 24. OKTOBER

Dokkhuset

Klokka 19.00: Litterær festaften med Carl Frode Tiller, Tove Nilsen og Vigdis Hjorth. Og noen andre hyggelige mennesker.

Moskus

Klokka 20.00: Deadman lager musikk om liv og død og sånn.

Rockheim

Klokka 19.00: Feminalen, en festival med kvinner i fokus, men ikke i sentrum, går av stabelen. Full pupp: konserter, bestillingsverk, klubb, paneldebatter og fotoutstilling.

Samfundet

Klokka 19.00: Dårlig med match på Tinder? Ny og forbedret versjon av speeddating i Bodegaen.

Klokka 20.00: Musikkquiz på Edgar. Hvilket instrument spilte Edgar?

Klokka 22.00: Monstereo spiller psykedelisk rock.

Klokka 23.59: Speakeasy & The Hunkydorys spiller sin debutkonsert på Samfundet.

LØRDAG 25. OKTOBER

Det norske oljeselskap

Klokka 13.00: «Mer kål, mindre jål»-gutta holder foredrag om vegetarmat.

Olavshallen

Klokka 20.00: Halvdan Sivertsen har titusen tommeltotter, men likevel nok tid til å holde konsert.

Samfundet

Klokka 19.00: Samfundsmøte i Storsalen om velferdsstaten. Hør Tre Små Kineseres «Eplekake m/ Krem». Veldig bra låt.

Klokka 21.00: Full Moon Party i Bodegaen. Som å dra på språkreise i Trondheim, bare kaldere og mer eksotisk språk.

Klokka 21.30: Caliban Sessions 2014 er en minikonsert med Black Debbath. Egil, men ikke bare.

Klokka 22.00: Billie Van var på nachspiel med Paskalev og Alaska en gang. Nå er hun på Samfundet.

SØNDAG 26. OKTOBER

Antikvariatet

Klokka 21.00: Lørdag på Søndag. Ta kazooen på en heidundranes avslutning av uka.

Samfundet

Klokka 19.00: *Only Lovers Left Alive* er en vampyrfilm uten drittsekker.

MANDAG 27. OKTOBER

Byåsen

Klokka 18.00: Nina og Stine vil ligge bak-erst på 8-bussen fra Byåsen til Risvollan. De inviterer alle som vil og får plass under setet. Og du må være stille. Anbefalt å ha med lue, sånn at hvis noen tar oss, kan vi overbevise dem at vi er nisser i trening for jula.

TIRSDAG 28. OKTOBER

Antikvariatet

Klokka 18.15: Vitenskapelig Forum: Cathrine Holst om ekspertise og deliberativt demokrati

Samfundet

Klokka 19.00: Tirsdagsquiz i Edgar. Hvor er Edgar?

Klokka 19.00: Mer kål, mindre jål på Excenteraften. I DON'T EAT MEAT BECAUSE MY BODY IS NOT A GRAVEYARD. MEH.

ONSDAG 29. OKTOBER

Nova Kino

Klokka 18.30: Trondheim Filmklubb: *Wuthering Heights* med hun fra Pirater i Karibien.

TORSDAG 30. OKTOBER

Antikvariatet

Klokka 20.00: Supertorsdag. Impro med en fyr jeg prata med for tre somre siden. Synes ikke han var så hyggelig. Veldig pretensiøs. Men sikkert flink til å gjøre ting på sparket.

Avant Garden

Klokka 13.00: Den røde fyrbøteren og partisanbroderiene: Dette er fortellingene om Thingstad/ Wærdahlgruppens innsats i kampen mot fascismen og nazismen.

Samfundet

Klokka 19.00: *Peer!* Knut Nærums renovering av Ibsens opus, settes opp av Samfundets Interne Teater.

Klokka 20.00: Vin & Vinyl. Kakk opp noe A-Laget. Shitrich, ta deg en bolle.

Klokka 21.00: Klubbentorsdag: Radio Revolt gir bort platesamlinga.

FREDAG 31. OKTOBER

Antikvariatet

Klokka 20.00: Øyvind Smidt Trio høres ut som et jazzband, men det er folkemusikk det går i.

Samfundet

Klokka 20.00: Musikkquiz

Klokka 21.00: Temafest: Halloween. Bø? Nei, ØB (Østlandets Blad).

Klokka 22.00: Veronica Maggio er mandagsbarn på en fredag.

Klokka 23.59: Red Mountains er røde fjell på en fredag.

LØRDAG 1. NOVEMBER

Dokkhuset

Klokka 14.00: Loyko er tre russiske karer med tre åpne knapper for mye på skjorta. Men de spiller visst god musikk.

Samfundet

Klokka 15.00: *Peer!* Ibsen/Nærum i Storsalen.

Klokka 18.00: *Peer!* Samfundets internt-eater lyver ikke.

Klokka 23.59: Strå er melodisk folk-pop duo med røtter i høstens mest stemningsfulle sjangre, nemlig blues og jazz.

SØNDAG 2. NOVEMBER

Samfundet

Klokka 15.00: *Peer!*

Klokka 18.00: *Peer!*

Klokka 19.00: *Der Himmel über Berlin* er Handkes rip-off av Strindberg i filmformat. Neida. Joda. Kanskje. Men det er bra læll. Eksistens og sånn.

MANDAG 3. NOVEMBER

Dokkhuset

Klokka 20.00: Waldemar 4: Husker du han fete fyren i *Flåklypa* med kontrabass? Vet ikke om Waldemar er sånn, men de har kontrabass.

TIRSDAG 4. NOVEMBER

Ingen dag uten en ny Under Dusken, bortsett fra alle dagene når Under Dusken ikke er ny, men annenhver tirsdag er den som din mors nybakte brød.

28.

Arkivfoto: Ida Johanne Jønsberg